

**UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Kateřina KRYLLOVÁ

**UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

Magisterské kombinované studium
2010 - 2012

Diplomová práce

Kateřina Kryllová

Změny temperamentu ženy v období rodičovské dovolené podle
temperamentové typologie MBTI

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Martina Strnadová

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined Studies

2010 - 2012

Diploma Thesis

Kateřina Kryllová

Změny temperamentu ženy v období rodičovské dovolené podle
temperamentové typologie MBTI

Prague 2012

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Mgr. Martina Strnadová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Obecnici dne 7. 3. 2012

Kateřina Kryllová

podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce své vedoucí, Mgr. Martině Strnadové. Klientkám a koordinátorkám o.p.s. Attavena děkuji za inspiraci, ochotu a spolupráci při realizaci praktické části této práce.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou změn v percepci a chování žen v období mateřské a rodičovské dovolené, mapuje změny v preferencích žen s využitím osobnostní a temperamentové typologie MBTI.

V návaznosti na zjištěné změny preferencí nabízí praktická doporučení a tipy pro andragogickou práci s touto cílovou skupinou.

Klíčové pojmy

Mateřství, mateřská a rodičovská dovolená, MBTI (Myers Briggs Type Indicator), osobnost, osobnostní typologie, preference, preference v učení, specifické potřeby, temperament, temperamentová typologie, typologie osobnosti, učení, vzdělávání dospělých, žena

Annotation

This diploma thesis is focused on identifying the changes of preferences in perception and behaviour of women in a very specific period of their life, maternity and maternity leave. These changes are monitored and defined based on the MBTI typology (Myers Briggs Type Indicator).

It also offers very practical tips and recommendations for effective andragogical work with this target group.

Key terms

Education of adults, maternity, maternity leave, MBTI (Myers Briggs Type Indicator), personality, personality typology, preferences, preferences in learning, temperament, temperament typology, specific needs, woman

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	
1. Osobnost a temperament	11
1.1 Pojem osobnost	11
1.1.1 Struktura osobnosti	13
1.1.2 Vývoj osobnosti	17
1.2 Pojem temperament	19
1.3 Osobnostní a temperamentové typologie	20
2. Typologie MBTI	24
2.1 Vznik a východiska typologie MBTI	24
2.2 Charakteristika typologie MBTI	25
2.3 Využití typologie MBTI	27
2.4 Temperament v MBTI	27
2.4.1 Charakteristika temperamentových skupin: hráči, strážci, racionálové a idealisté	28
2.4.2 Četnost výskytu temperamentů	32
3. Mateřství, mateřská a rodičovská dovolená	33
3.1 Charakteristika období mateřství v životě ženy	33
3.2 Mateřská a rodičovská dovolená	34
3.3 Vývoj typu MBTI, změny a růst v průběhu života	34
3.4 Specifické nároky mateřské a rodičovské dovolené v životě ženy	36
3.5 Vývoj a možné změny typu MBTI v kontextu života ženy a specifického období mateřské a rodičovské dovolené	37
3.6 Specifika cílové skupiny z pohledu společenského uplatnění, zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti na trhu práce...	39
4. Vzdělávání dospělých v období rodičovské dovolené ..	41
4.1 Specifika vzdělávání dospělých	41

4.2	Specifické potřeby ve vzdělávání cílové skupiny žen na MD a RD.....	43
4.3	Motivace ke vzdělávání a vzdělávací metody	43
4.4	Temperament MBTI a styly učení	44
4.5	Využití učebních stylů temperamentů MBTI k podpoře efektivity vzdělávání dospělých	47

PRAKTICKÁ ČÁST

5.	Cíl průzkumu	48
5.1	Pracovní hypotézy	48
5.2	Metody průzkumu	49
5.2.1	Dotazník č. 1 (MBTI).....	49
5.2.2	Dotazník č. 2 (Preference v učení CS)	49
5.3	Harmonogram postupu	50
5.3.1	Přípravná fáze	51
5.3.2	Realizační fáze	52
5.3.3	Vyhodnocovací fáze	52
5.4	Charakteristika souboru	52
5.4.1	Charakteristika souboru respondentů ve skupině č. 1	53
5.4.2	Charakteristika souboru respondentů ve skupině č. 2	55
5.5	Analýza dat a interpretace výsledků	58
5.5.1	Test MBTI	58
5.5.2	Dotazník Preference v učení	69
5.6	Dílčí závěry/formulace doporučení do praxe	73
5.6.1	Dílčí závěry a zhodnocení platnosti hypotéz	73
5.6.2	Formulace doporučení pro praxi	74
	ZÁVĚR	78
	SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ	79
	SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ..	81
	SEZNAM OBRÁZKU, TABULEK A GRAFŮ	82
	SEZNAM PŘÍLOH	84

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je zpracování změn v percepci a chování cílové skupiny žen ve specifickém období jejich života, tj. žen na mateřské a rodičovské dovolené.

Práce je zaměřena na sledování změn preferencí za použití typologického testu MBTI, její hlavní hypotézou je, že u žen na rodičovské dovolené dochází v důsledku specifických nároků tohoto životního období ke změně preferencí podle typologie MBTI (Myers Briggs Type Indicator, autorky Katherine Cook Briggs a Isabel Briggs Myers), resp. zvyšuje se výrazně zastoupení jednoho z temperamentových typů, tzv. „strážce“ proti ostatním třem typům: hráč, idealista a racionál.

Motivací ke zpracování této diplomové práce byla praktická zkušenost a pozorování těchto změn v praxi při práci s cílovou skupinou.

Z uvedených změn preferencí vyplývají specifické potřeby cílové skupiny. Praktická část této práce je zaměřena na identifikaci těchto potřeb a nabízí praktická doporučení a tipy pro specialisty v oboru andragogické práce s touto cílovou skupinou.

Jsme přesvědčeni, že cílová skupina žen na mateřské a rodičovské dovolené je skupinou s velkým potenciálem. Efektivní programy vzdělávání a rozvoje pro tuto cílovou skupinu mohou výrazně posílit pozici žen po ukončení mateřské a rodičovské dovolené a umožnit jejich následný úspěšný vstup do produktivního pracovního procesu, usnadnit jejich adaptaci a zvýšit konkurenceschopnost na trhu práce. Vhodně volené metody a přístup mohou být také velmi účinným prostředkem k posílení sebeúcty a víry ve vlastní schopnosti a hodnotu, která je pro tuto cílovou skupinu velmi důležitá.

TEORETICKÁ ČÁST

1. OSOBNOST A TEMPERAMENT

Již od počátků své existence provází lidstvo snaha o pochopení vzájemných odlišností mezi lidmi, nalezení zákonitostí a společných rysů, které by nám umožnily lépe porozumět rozdílným potřebám i niterným pochodům nás samotných, našich přátel, dětí, rodičů, spolupracovníků, i ostatních lidí v našem okolí. Toto pochopení vede k vyšší kvalitě našich vztahů i života jako takového.

1.1 Pojem osobnost

Pojem osobnost je v naší běžné řeči používán v různých významech, často je chápán jako pojmenování významného nebo vyjímečného jedince. V psychologii se pojem osobnost začal užívat začátkem 20. století a od té doby vznikla celá řada přístupů a definic osobnosti. Významný americký psycholog G.W.Allport (1937), který analyzoval padesát definic osobnosti, říká, že osobnost je „*vnitřní psychické uspořádání člověka, jeho vnitřní dynamická struktura, determinující jeho duševní život*“.¹ Allport byl toho názoru, že člověk je současně: stejný jako všichni ostatní lidé, stejný jako někteří lidé a zároveň je jako nikdo jiný (naprosto unikátní jedinec).²

¹ NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2.vydání ACADEMIA 2009, str. 10
ISBN 978-80-200-1680-5

² ČAKRT, M.; *TYPOLOGIE OSOBNOSTI přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*,
Praha: 1.vydání MANAGEMENT PRESS 2004, str. 14
ISBN 80-7261-112-7

Podle L. A. Pervina (1996, s.414) je *“osobnost komplexní organizace kognicí, emocí a chování, která dává životu osoby směr a souvislost“*.³

V současné době existuje kolem patnácti reprezentativních pojetí teorie osobnosti, ačkoliv i v rámci těchto směrů existují nejednotné přístupy. Pervin (1993,s.28) říká, že: *„teorie osobnosti bazírují na určitém filosofickém obrazu člověka.. Jedna teorie dává přednost jednoduchým mechanickým modelům vysvětlení, jiná komplexním a dynamickým.. Filozofický obraz člověka, který stojí za teoriemi, má význam, protože dává podnět k určitým základním hlediskům a zvláštním výzkumným zaměřením“*.⁴

Při snaze o definování osobnosti člověka hraje roli posuzování několika základních perspektiv, ze kterých následně vyplývají také rozdíly v teoriích osobnost popisujících. Mezi hlavní perspektivy patří otázky:

Jsou důležitější biologické nebo sociální faktory? Jak se navzájem ovlivňují?

Měli bychom osobnost vnímat jako komplexní celek nebo ji rozložit na jednotlivé části? Jak tyto jednotlivé části vypadají a jak se navzájem ovlivňují?

Je osobnost struktura stálá nebo se v průběhu času a vlivem okolností mění? Je možné tyto změny předvídat na základě minulých zkušeností? A je osobnost sama tvůrcem těchto změn nebo jen pasivním příjemcem?

Jak velkou roli v utváření osobnosti člověka hrají různé životní události?

Je člověk z podstaty tvor spolupracující a milující nebo sobecký a agresivní?

³ NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2.vydání ACADEMIA 2009, str. 10
ISBN 978-80-200-1680-5

⁴ NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2.vydání ACADEMIA 2009, str. 501
ISBN 978-80-200-1680-5

Nakolik je člověk bytost jedinečná a neopakovatelná a nakolik můžeme vypořádat, změřit a určit společné rysy, které vytvářejí podobné skupiny stejně laděných jedinců? ⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že vystihnout složitou a mnohvrstevnou lidskou osobnost v jediné definici či přístupu reálně není možné. Pro účely této diplomové práce proto chceme v následujících řádcích nabídnout alespoň základní přehled významných teorií osobnosti, zejména těch, které souvisí se vznikem a užitím typologického nástroje MBTI.

1.1.1. Struktura osobnosti

Psychoanalytická teorie, jejímž představitelem byl Sigmund Freud, zastává názor, že člověk je ve svém jednání puzen fyziologickými silami, které mají na jeho život rozhodující vliv. Zdrojem těchto sil je tzv. libido (psychická energie, která má sexuální povahu). V psychice osobnosti se střetávají dvě tendence chápané jako princip slasti a princip reality, lidské konání je přitom motivováno právě touhou po slasti.⁶ Osobnost je strukturována jako id, ego a superego (viz obrázek č. 1), tyto jsou ve vzájemné interakci, intrapersonálních konfliktech. Podle Freuda se ego na nevědomé úrovni chrání proti těmto konfliktům pomocí obranných mechanismů (vytěsnění, sublimace, regrese a fixace).⁷ Pro Freuda jsou klíčovou hybnou silou

⁵ ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*, Praha: 2. vydání PORTÁL 2007, str. 111-114

ISBN 978-80-7367-273-7

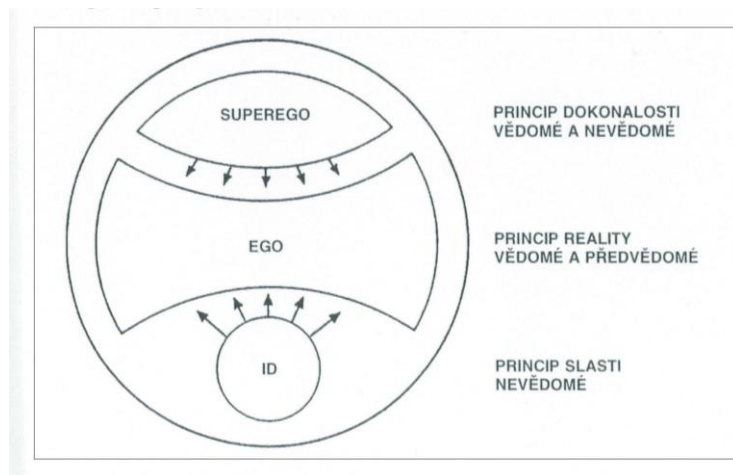
⁶ NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2. vydání ACADEMIA 2009, str. 505

ISBN 978-80-200-1680-5

⁷ DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5. vydání PORTÁL 2008, str. 19-26
ISBN 978-80-7367-505-9

osobnosti pudy, jako zásadní polaritu vnímá pud k životu (eros) a pud ke smrti (thanatos).⁸

Obrázek č. 1 – Struktura osobnosti podle Freuda⁹

Nástupcem psychoanalýzy je analytická teorie, reprezentovaná švýcarským psychologem Carlem Gustavem Jungem, která vnímá osobnost jako samostatný systém, tzv. „psyché“, skládající se ze 4 hlavních subsystémů; kolektivního nevědomí, osobního nevědomí, ega a vědomého já. Také Jung nazýval psychickou energii osobnosti „libido“, tato energie je zde ale vnímána v daleko širším významu než u Freuda, jako „*duševní energie, která odpovídá intenzitě nabití duševních obsahů*“.¹⁰

Jung hovoří také o tzv. archetypech, které jsou součástí kolektivního nevědomí, popisuje je jako symbolické obrazy, představující mezní zkušenosti lidstva, které částečně předurčují naše konání; např. archetyp stínu (zla), anima a animus (obraz ženy v duši muže a naopak).¹¹

⁸ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.; *Vývojová psychologie*, Praha: 2. vydání GRADA 2007, str. 227

ISBN 80-247-1284-9

⁹ DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5. vydání PORTÁL 2008, str. 21

ISBN 978-80-7367-505-9

¹⁰ DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5. vydání PORTÁL 2008, str. 34

ISBN 978-80-7367-505-9

¹¹ NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2. vydání ACADEMIA 2009, str. 584-589

ISBN 978-80-200-1680-5

Jung je autorem myšlenky, která říká, že „se rodíme se čtyřmi základními psychickými rysy, jejichž souhra formuje svébytný osobnostní typ“¹². Tyto rysy nás vedou zevnitř a spoluvytváří naše preference, tzn. sklony k tomu, jaké konání je nám z naší podstaty bližší. Jejich pomocí vytvořil Jung tzv. „psychologické (neboli funkcionální) typy“, které se později staly základním stavebním kamenem osobnostní a temperamentové typologie MBTI.

V rámci psychologických typů hovoří Jung o tom, že každý z nás má tendenci orientovat svou pozornost na vnitřní anebo vnější svět a rozlišuje polarity introverze a extraverze. Dále hovoří o tom, že informace z vnějšího světa přijímáme primárně buď skrze své smysly nebo skrze svou intuici. Třetí dvojicí funkcí je naše preference ke zpracování těchto informací, a to buď pomocí našeho myšlení anebo pomocí našeho cítění.

Z kombinace těchto funkcí je pak tedy možno podle Junga odvodit konkrétní osobnostní typ.

Zcela odlišný úhel pohledu na osobnost člověka nabízí Alfred Adler, představitel individuální psychologie. Zatímco Freud kladl důraz na intrapsychické procesy, Adler vnímá jako hlavní hybnou sílu osobnosti interakci s druhými lidmi a vytváření sociálních vztahů.¹³ Každý člověk je podle Adlera ve svém životě motivován ke spolupráci, touží někam patřit. Základním konfliktem lidského života je střet mezi sociálním citem a úsilím o vyniknutí, překonání pocitu méněcennosti a získání moci.¹⁴

Interpersonální psychologie v čele s H.S.Sullivanem jde ještě dále a definuje osobnost jako výsledek interpersonálních vztahů; osobnost sama o sobě podle Sullivena samostatně vůbec neexistuje.

¹² ČÁKRT, M.; *TYOLOGIE OSOBNOSTI přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*, Praha: 1.vydání MANAGEMENT PRESS 2004, str. 15

¹³ DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5.vydání PORTÁL 2008, str. 42
ISBN 978-80-7367-505-9

¹⁴ ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*, Praha: 2.vydání PORTÁL 2007, str. 124
ISBN 978-80-7367-273-7

Dalším významným proudem ve snaze o vymezení pojmu osobnost je psychosociální teorie, jejímž představitelem je Erich Fromm. Fromm klade důraz na potřebu člověka uvědomovat si sebe samého a své vnitřní hodnoty v kontextu sociálního prostředí, definuje pět základních potřeb každé lidské bytosti: potřebu vztaženosti, transcendence, zakořeněnosti, identity a potřebu orientačního rámce, které jsou ve zralé osobnosti integrovány. Fromm vnímá jako aktivní sílu v životě člověka lásku, ve své terapii aplikoval „zásadu uzdravující moci lásky“.¹⁵

Angličan Raymond Cattell věřil, že osobnost je možné zkoumat, popisovat a dokonce i předvídat její další chování na základě empirických analýz a psychologických zkoušek. Cattell osobnost popisuje pomocí základních prvků, tzv. rysů a klade důraz na co možná nejpřesnější měření pomocí dat, která rozlišuje na tzv. L-data (životní informace od jiných lidí), Q-data (sebeuposouzení) a T-data (data z objektivních zkoušek). Cattellův přístup je nazýván jako rysová a faktorová teorie, Cattellova práce významně přispěla k tvorbě různých typů osobnostních dotazníků.

Zkoumáním subsystémů osobnosti a sil, které je ovlivňují, se zabýval Karl Lewin, jehož práce má typologickou povahu. Pomocí matematických modelů zkoumal Lewin vztahy jedince s prostředím a také jednotlivé procesy uvnitř osobnosti samotné.

Zajímavý pohled nabízí holistická teorie, jejímiž představiteli jsou Kurt Goldstein a Abraham Maslow. Holistická teorie vnímá osobnost jako integrovaný organický celek, zdůrazňuje psychosomatickou jednotu a jedinečnost každého člověka.¹⁶

¹⁵ DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5.vydání PORTÁL 2008, str. 63-66
ISBN 978-80-7367-505-9

¹⁶ DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5.vydání PORTÁL 2008, str. 133-134
ISBN 978-80-7367-505-9

Uvedený výčet není vyčerpávající, neboť bychom se dále mohli zabývat např. teoriemi humanistickými, behavioristickými či transpersonální psychologií, což však není cílem této diplomové práce.

V každém z těchto směrů nalezneme zajímavé názory a inspirace. Současným trendem v kontextu nových vědeckých objevů je spíše propojování poznatků, hledání spojujících prvků, syntéza zmíněných směrů.

1.1.2. Vývoj osobnosti

Pro lepší pochopení lidské osobnosti se v následujícím textu budeme stručně zabývat otázkou jejího vývoje a faktorů, které tento vývoj ovlivňují.

Každá živá bytost, tedy i člověk, prochází procesem neustálé a nevyhnutelné změny v daném prostoru a v průběhu daného času, přičemž tyto změny jsou uskutečňovány jak v kvantitativní, tak v kvalitativní rovině.

Pavel Říčan popisuje vývoj člověka jako řadu zákonitých změn, které probíhají buď vzestupně (vedoucí k diferenciaci) nebo sestupně (vedoucí k integraci), přičemž vývoj samotný je iniciativou lidského jedince (a z něj vycházející), který se díky životním procesům neustále učí.¹⁷

Vývoj tedy zároveň probíhá podle vnitřních zákonitostí živého systému, a také na úrovni interakce daného systému s vnějším prostředím. J. Čáp uvádí, že: „vývoj zahrnuje dva navzájem spjaté aspekty – zrání a vzájemné ovlivňování jedince a prostředí“.¹⁸

¹⁷ ŘÍČAN, P.; *Cesta životem Vývojová psychologie*, Praha: 2.vydání PORTÁL 2006, str. 21-24
ISBN 80-7367-124-7

¹⁸ ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*, Praha: 2.vydání PORTÁL 2007, str. 181
ISBN 978-80-7367-273-7

Hovoříme-li obecně o vývoji člověka, je třeba mít na paměti biologickou, sociální i psychologickou rovinu tohoto procesu a fakt, že všechny tři roviny se navzájem kombinují a ovlivňují.

Ve snaze o porozumění vývoji osobnosti vnímáme několik základních směrů.¹⁹

Teorie empiristické (exogenistické), jejímiž představiteli byli především J.B.Watson a B.F.Skinner hovoří o tom, že člověk se rodí jako nepopsaný list (tzv. „tabula rasa“) a v průběhu života je neustále utvářen učením díky vnějším vlivům. Základním principem této teorie je tvrzení, že všechno lidské chování je beze zbytku determinováno (kontrolováno), a to především podněty z prostředí. Člověk sám přitom nemá žádnou autonomii, svobodu k jednání, ani zásluhy na tom, co udělal. Rozhodující je zde vliv prostředí a člověk jako osobnost jen reaguje na podněty, které mu prostředí nabízí. Jednotlivé reakce mohou být podporovány „zpevňováním“ anebo oslabovány „vyhasínáním“.

Teorie nativistické (endogenistické, jinak také růstové) hovoří o tom, že každý člověk na svět přichází s daným souborem pojmů, pravd a zásad, které jsou nám vrozeny. Nejsme tedy při narození pouhým nepopsaným listem. Člověk se na svět rodí vybaven vyššími principy, nepošpiněný, postupem života se „zkazí“. Arnold Gesell říká, že duševní růst je *„tak spletitý a tak senzitivní, že musejí existovat mocné stabilizující faktory, spíše vnitřní než vnější, které uchovávají rovnováhu celkového útvaru a směr růstové tendence“*.²⁰

¹⁹ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.: *Vývojová psychologie*, Praha: 2.vydání GRADA 2007, str. 222-238
ISBN 80-247-1284-9

²⁰ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.: *Vývojová psychologie*, Praha: 2.vydání GRADA 2007, str. 225-226
ISBN 80-247-1284-9

Teorie interakční (neboli syntetické či dialektické) se zabývají otázkou, jakým způsobem a v jaké míře vrozené vlohy a prostředí spolupůsobí při vývoji člověka na každém věkovém stupni. Jde tedy především o snahu porozumět interakci vrozených vloh a činitelů prostředí ve vývoji osobnosti.²¹ Namísto lineární kauzality prvních dvou výše zmíněných přístupů, pracují interakční teorie spíše s kauzalitou cirkulární a zabývají se celým sociálním systémem, jehož členové se navzájem ovlivňují (nejen rodiče ovlivňují dítě, ale také dítě ovlivňuje rodiče, stejným způsobem se na dynamice sociálního systému podílejí i jeho další členové).

Humanistické vývojové teorie zdůrazňují pohled na člověka jako na celek a na rozdíl od předchozích teorií odmítají redukovat jeho chování jen na podmiňování, biologický růst či udržování homeostázy uspokojováním pudů. Humanistická psychologie říká, že člověk se učí pomocí tzv. vnějšího učení (tzv. extrinsic learning), díky němuž získává informace a zkušenosti a také pomocí tzv. vnitřního učení (intrinsic learning). Pod pojmem vnitřní učení rozumíme snahu člověka o to stát se ve skutečnosti tím, čím se může stát, vytěžit plně svůj potenciál, využít všech svých možností. Osobní růst je v tomto případě vnímán jako tvořivý počin, jehož iniciátorem je člověk sám.²²

1.2 Pojem temperament

Temperament neboli povaha, letora člověka, je souhrnem charakteristických dynamických rysů osobnosti, které vychází ze

²¹ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.; *Vývojová psychologie*, Praha: 2. vydání GRADA 2007, str. 230

ISBN 80-247-1284-9

²² LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.; *Vývojová psychologie*, Praha: 2. vydání GRADA 2007, str. 235-236

ISBN 80-247-1284-9

základní vlastnosti duševního života člověka, vzrušivosti. Ta předurčuje naše reakce ve smyslu intenzity a hloubky prožívání, síly psychických procesů i intenzity pohybů. Temperament je úzce svázán také s emocionalitou a stupněm napětí a je vrozenou dispozicí.²³

1.3 Osobnostní a temperamentové typologie

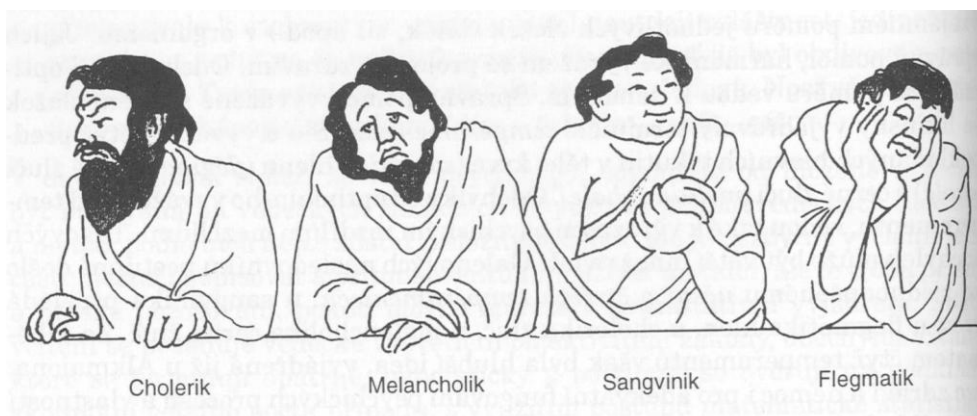
Někteří lidé vykazují podobné znaky chování a již od časů antického Řecka usilovali filosofové a vědci o vytvoření systému, podle kterého bychom mohli jednotlivé temperamenty zařadit, popsat je a lépe jim porozumět.

Nejznámější, dnes již klasickou typologií, jejíž autorství je připisováno antickým lékařům Galénovi a Hippokratovi, popisuje temperament jako správný poměr, vyváženou směs 4 základních tělních tekutin; krve (sanguis), hlenu (flégma), žluté žluči (cholé) a černé žluči (melaina cholé). Krev je připisována společenskému a živému sangvinikovi, hlen pomalému flegmatikovi, žlutá žluč mrzutému, prchlivému cholerikovi a černá žluč smutnému, hloubavému melancholikovi.

Vyváženost tělních tekutin je zde základním předpokladem pro zdraví i adekvátní fungování psychických procesů. Odchytky od optimální rovnováhy se pak vyznačují větší či menší měrou odlišnosti mezi lidmi.

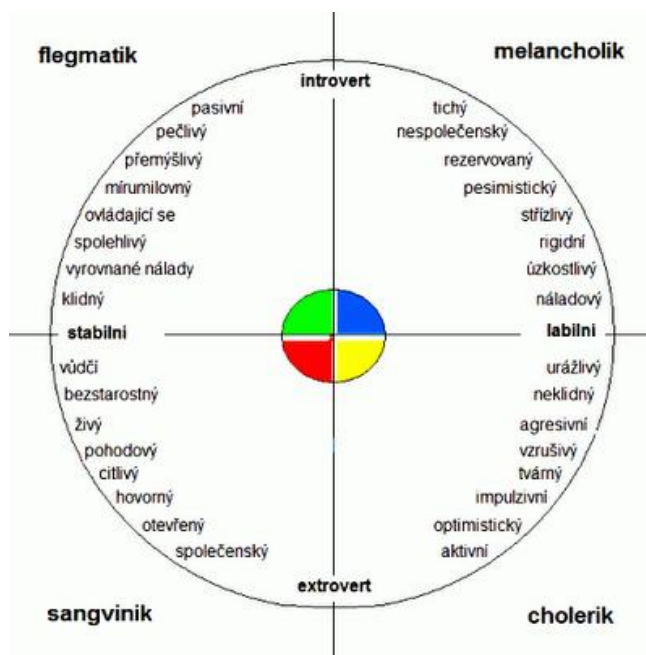
²³ NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2.vydání ACADEMIA 2009, str. 169-170
ISBN 978-80-200-1680-5

Obrázek č. 2 – Temperamenty pod Galéna a Hippokrata²⁴

Galénovu a Hippokratovu typologii později Eysenck doplnil o polaritu stabilita-labilita a extroverze-introverze. Díky tomuto doplnění získala typologie mnohem hlubší rozměr a lepší možnost skutečně zachytit a popsat podstatu jednotlivých temperamentových typů. Popis jednotlivých typů je zachycen na obrázku č. 2.

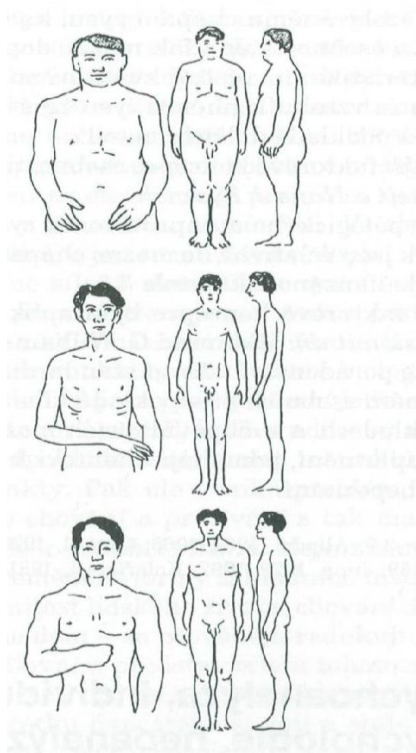
Obrázek č. 3 – Popis temperamentových typů, doplněný o polaritu stabilita a labilita

²⁴ ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*, Praha: 2. vydání PORTÁL 2007, str. 116 ISBN 978-80-7367-273-7

V 1. ½ 20. století se rozšířila tzv. somatotypologie, jejímiž autory jsou Ernst Kretschmer a William H. Sheldon. Ta rozlišuje 3 základní typy podle stavby těla, a to typ pyknik, leptosom a atletik. Tyto typy se liší sadou somatických znaků a zároveň psychickými vlastnostmi (viz obrázek č. 4)

Obrázek č. 4 – Somatotypologie (Kretschmer a Sheldon)²⁵

Pyknik – postava s zvětšeným objemem hrudníku a břicha a se sklonem k obezitě. Má veselou a družnou povahu s občasným sklonem k depresi.
Podle Sheldona endomorfní typ.

Leptosom – štíhlá postava, uzavřená i přecitlivělá povaha bez živého projevu emocí.
Podle Sheldona ekomorfní typ.

Atletik – výrazně rozvinutá kostra a svalstvo, povaha blízká flegmatickému typu vyznačuje se lhostejností, netečností, která se může střídat s výbušností.
Podle Sheldona mezomorfní typ.

Významným typologickým nástrojem, kterému budeme věnovat pozornost i v další části této práce je již zmíněná Jungova teorie „psychologických typů“, na jejímž základě Isabelle Myersová a Kathryn Cook Briggsová postavily typologii šestnácti osobnostních typů, nazvanou MBTI (Myers Briggs Type Indicator). MBTI bylo později rozšířeno ještě o typologii temperamentovou, jejímiž autory jsou David Keirsej a Marilyn Bates. Temperamenty MBTI rozlišují skupiny nazvané hráči, strážci, idealisté a racionálové.

²⁵ ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*, Praha: 2. vydání PORTÁL 2007, str. 117
ISBN 978-80-7367-273-7

Mezi novější typologie hojně používané v oblasti osobního rozvoje, patří tzv. Enneagram, typologie vycházející z emoční inteligence. Ta rozděluje lidi do devíti skupin (každá skupina je přitom pojmenována daným číslem).²⁶

Zcela novým typologickým nástrojem, který si získává celosvětově velkou popularitu a úspěch, se stala typologie nazvaná Path Elements Profile, resp. PEP, jejíž autorkou je Laurie Beth Jones.²⁷ Tato typologie charakterizuje 4 základní živly (oheň, voda, vítr, země) a umožňuje velmi jednoduché, intuitivní využívání jak v osobní rovině, tak v pracovním prostředí. Path Elements Profile je také hojně využíván pro rozvoj týmů a týmové synergie.

PEP profile je také popisován jako zábavný nástroj bohatý na metafory, vhodný pro využití v teambuildingových aktivitách, může být využíván okamžitě v mnoha různých podobách a na rozdíl od složitých analytických typologií je snadno zapamatovatelný.

²⁶ PRICE, V., DANIELS, D.; *Základní enneagram a test k určení typu*: 1. vydání SYNERGIE 2002

ISBN 80-86099-60-1

²⁷ JONES, L.B.; *The Four Elements of Success*, Nashville: 1. vydání THOMAS NELSON, Inc. 2005

ISBN 0-7852-0888-7

2. TYPOLOGIE MBTI

2.1 Vznik a východiska typologie MBTI

Jak jsme již uvedli, snaha o pochopení lidského chování, vzájemných individuálních odlišností i společných znaků, je stará jako lidstvo samo. Jedním z důvodů je naše touha porozumět potenciálu, který v sobě nosíme a co nejefektivněji jej využít. Druhým důvodem je snaha o pochopení vlastního chování, díky němuž jsme schopni lépe porozumět i chování ostatních lidí v našem okolí, vnímat a respektovat jejich „jinakost“ jako další barvu spektra mezilidských interakcí, nikoli omezující ale spíše obohacující.

Postupem vývoje lidské společnosti se zrodila celá řada více či méně úspěšných nástrojů vedoucích k identifikaci určitého typu. Jedním z celosvětově nejúspěšnějších je typologie MBTI.

První verze dotazníku byla vytvořena kolem roku 1953, kdy Isabel Myers a její dcera Kathryn Cook Briggs došly pozorováním lidí k podobným závěrům jako C.G.Jung při stanovení psychologických typů. Ani jedna z dam však neměla formální psychologické vzdělání a k této shodě došlo čistě nezáměrně.

Dotazník a sama typologie MBTI byly zpočátku odbornou veřejností vnímány s nedůvěrou a skepticky, avšak postupem času byla jeho spolehlivost prověřena empirickými daty a dotazník MBTI si získal respekt a veřejnou popularitu. V současnosti je hojně využíván v psychologickém poradenství, v personalistice a řízení lidí na celém světě. Jak uvádí Čakrt: „*odhaduje se, že jejich pomocí si každoročně stanoví svůj osobnostní typ několik milionů lidí*“.²⁸

²⁸ ČAKRT, M.: *Typologie osobnosti pro manažery*, Praha: 2.vydání MANAGEMENT PRESS 2009, str. 15
ISBN 978-80-7261-201-7

2.2 Charakteristika typologie MBTI

MBTI tedy vychází z toho, že každý člověk má setrvalé dispozice, přirozený sklon, jednat v určitých situacích podobným způsobem, tzn. preferuje určitý způsob chování. Díky tomu jsou některé postupy v našem chování více rozvinuté než jiné a cítíme v nich větší míru komfortu i přirozené jistoty.

MBTI definuje 4 párové preference. V každém páru vždy je vždy jedna preference dominantní a determinuje naše sklony k určitému způsobu jednání. Různou kombinací dominantních preferencí vzniká celkem 16 osobnostních typů, z nichž každý má zcela unikátní kombinaci preferenčních znaků a tím pádem zcela unikátní charakteristiku osobnostního typu.

Párové preference MBTI jsou definovány následujícím způsobem:

1. Introverze a Extraverze (Introversion and Extraversion); I a E

Tato dvojice preferencí hovoří o tom, kam primárně směřujeme naši pozornost, zda na náš vnitřní či vnější svět. Někdy je popisována také slovy „odkud bere naše psychika energii“.

Lidé introvertní bývají charakterizováni jako: reaktivní, rezervovaní, se sklonem k intimitě, uvážlivosti, poklidu a nezávislosti. Bývají teritoriální, mívají hlubší prožívání, mohou mít pomalejší reakce (např. mají-li odpovědět na otázku).

Lidé extravertní bývají charakterizováni jako: společenští, snadno navazující kontakty, iniciativní, expresivní, vstřícní, participativní, energičtí, nadšení.

2. Smysly a Intuice (Sensing and Intuition); S a N

Tato dvojice preferencí popisuje naše tendence a způsoby chování ve chvíli, kdy přijímáme informace, setkáváme se s něčím novým, bereme věci na vědomí.

Lidé smysloví jsou charakterizováni jako realističtí, konkrétní, praktičtí, empiričtí, tradicionalističtí. Jsou to lidé, kteří „stojí pevně nohama na zemi“, nemilují změny, upřednostňují stálost, definované postupy, respektují autority, používají konkrétní mluvu, dobře pracují s detaily a dokáží se systematicky propracovat k závěrům.

Lidé intuitivní naopak bývají abstraktní, nápadití, originální, odvozující, teoretičtí. V řeči rádi používají metafory a abstraktní obraty, vytvářejí vize, ptají se po smyslu, vnímají celistvý kontext, mají rádi změny, detaily mohou přehlížet a mají tendenci skákat k závěrům.

3. Myšlení a Cítění (Thinking and Feeling); T a F

Popisuje naše preference v situacích, kdy zpracováváme informace, které jsme přijali z vnějšího světa.

Lidé s převahou myšlení mají tendenci být: objektivní, logičtí, racionální, kritičtí, neústupní, tázající se (potřebují mít ve věcech jasno). Vykazují dobrou sebekontrolu, dokáží zachovat objektivní přístup a klid, jsou rozhodní, dokáží prosadit svůj názor.

Lidé s převahou cítění bývají: subjektivní, empatičtí, přizpůsobiví, tolerující, citliví, touží primárně po harmonii ve vztazích, nemají rádi konflikty, usilují o konsensus.

4. Usuzování a Vnímání (Judging and Perceiving); J a P

Charakterizuje, jakým způsobem máme tendenci uspořádat svůj život, organizovat jej, popisuje naše veřejné chování.

Lidé usuzující jsou popisováni jako: systematictí, metodičtí, organizovaní, mají rádi plány, rozvrhují své činnosti, mají tendenci s každou činností začínat včas, mají rádi pořádek a systém, dělají věci důkladně hned napoprvé.

Lidé vnímající jsou popisováni jako: uvolnění, otevření, spontánní, bezstarostní s dobrou schopností pracovat pod tlakem. Mohou mít tendenci odkládat úkoly, jsou pružní, vítají změny, mají dar proměnit práci v zábavu.

Z uvedené charakteristiky vyplývá, že každá preference má své klady i zápory. Velkou předností typologie MBTI je právě fakt, že je především popisná, zdůrazňuje, že každý jednotlivý osobnostní typ má své silné a slabé stránky a neexistuje jeden typ lepší než druhý. Neohrožuje tedy ničí sebeúctu a sebedůvěru.

Preference samotné nemůžeme zcela změnit, postupem času a v kontextu životního systému mohou zesilovat nebo slábnout. Každý z nás má zároveň schopnost kultivovat svou osobnost a záměrným úsilím do určité míry svůj typ tvarovat.

2.3 Využití typologie MBTI

MBTI může velmi dobře sloužit jako nástroj osobního rozvoje pro jednotlivce, pomáhá identifikovat potenciál, prostor pro osobní rozvoj a práci na sobě, stejně jako kvality, o které se můžeme opřít.

Je užitečným nástrojem bilanční diagnostiky, assesment a development center, partnerských poraden i poraden zaměřených na kariérní rozvoj či profesní orientaci.

MBTI také může velmi dobře posloužit jako nástroj rozvoje či budování týmu, k zajištění kompatibility jednotlivých členů týmu, k lepšímu vzájemnému porozumění a toleranci mezi jednotlivými členy.

2.4 Temperament v MBTI

Je tedy nesporné, že MBTI je užitečným nástrojem, který nabízí široké využití. Jeho nevýhodou však je jeho poměrná komplikovanost a obsáhlost, zhoršená zapamatovatelnost osobnostního typu, který je popsán prostou kombinací 4 písmen.

Tuto slabší stránku typologie MBTI vyrovnává její doplnění o temperamentové skupiny definované na základě typologie MBTI. Tato temperamentová typologie je velmi jednoduchá, popsána symbolickou charakteristikou temperamentových skupin (hráči, strážci, idealisté a racionálové) a dobře intuitivně využitelná.

Jejími autory jsou David Keirsey a Marilyn Bates, kteří se studiem temperamentů zabývali několik desetiletí.

Temperamentová typologie MBTI vychází z faktu, že jedinečnost každého typu není důsledkem pouze prosté kombinace jednotlivých funkcí, ale leží především v jejich vzájemném působení.²⁹

2.4.1 Charakteristika temperamentových skupin: hráči, strážci, racionálové a idealisté

Na základě studia těchto kombinací byly definovány následující čtyři temperamentové skupiny:³⁰

1. Hráči (SP, tzn. spojení smyslů a usuzování)

Temperament hráčů je symbolizován postavou antického boha Dyonýsa, jehož jednání je puženo touhou po svobodě, radosti, spontánnosti, dobrodružství. Jeho cílem je hra, akce, zábava, volnost. Hráči jsou praktičtí, milují nástroje, smyslové prožitky, bývají gurmáni. Jsou impulzivní a chtějí být takoví. Mají rádi, když je při akci vidí někdo další, bývají zábavní, ve společnosti hýří vtipem. Nemají rádi nácvik, vše dělají naplno, žijí s velkým nasazením a vášní k životu, jsou velkorysí.

Mohou budit dojem, že vydrží více než ostatní lidé, jsou bytostní optimisté. Často se může zdát, že testují hranice ostatních (zkouší,

²⁹ ČAKRT, M.; *TYOLOGIE OSOBNOSTI přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*, Praha: 1.vydání MANAGEMENT PRESS 2004, str. 119
ISBN 80-7261-112-7

³⁰ Srovnej též: ČAKRT (2004), KEIRSEY, BATES (2006), ČAKRT (2009), BARON (1998)

kolik vydrží), jejich osobní svoboda je pro ně klíčová. Když je něco baví, věnují tomu dobrovolně maximum své energie a chtějí být nejlepší. Hráč je tady a teď, nemá rád čekání, nehromadí pro zítřek (znalosti ani statky), rád se rozdělí, preferuje rovnost, nepovyšuje se. Neplánuje, nerad se učí, raději testuje a experimentuje, abstrakce a spekulace jsou mu cizí.

Hráči bývají výborní sportovci, řemeslníci, stavebníci, hudebníci, zpěváci, sochaři, moderátoři, fotografové, lovci, detektivové, policisté, záchranáři, recepční, číšníci, barmani, hazardní hráči apod.

2. *Strážci* (SJ, tzn. spojení smyslů a vnímání)

Strážci jsou v temperamentové typologii MBTI symbolizováni postavou antického boha Epiméthea, jehož posláním byla služba. Bývají označováni jako hledači povinností či úkolů. Pro strážce je klíčová péče o druhé, touha být užitečný, pomáhat. Bývá jim zatěžko někomu službu odmítnout a mohou tak být druhými zneužíváni. Lépe se cítí jako dárci než jako příjemci.

Mají rádi pravidla, jasnou strukturu a hierarchii, snaží se dělat přesně to, co mají (nebo „co se má“). Jsou spolehliví, zodpovědní, pečliví, pracovití, čestní, vytrvalí, vstřícní, mají rádi tradice, řád a pořádek, ctí hierarchii, autority, instituce. Mají potřebu někam patřit, často jsou aktivními členy různých spolků.

Konání tohoto temperamentu je orientováno na dosažení sociálního statutu, usilují o pouta a závazky. Strážci mají hluboký smysl pro tradice, jsou pilířem a stabilizátorem společenského řádu, odsuzují provinění proti společenským hodnotám.

Strážci nemají rádi změny, odsuzují provinění proti společenským hodnotám, proti řádu, tradici či dobrým mravům.

Bývají výborní účetní, úředníci, bankéři, lékaři, pojišťovací agenti, zdravotní sestry a sociální pracovníci, učitelé, kazatelé, knihovníci, manažeři apod.

Hráči a strážci jsou většinové typy s ohledem na četnost výskytu v populaci.

3. *Racionálové* (NT, tzn. spojení intuice a myšlení)

V temperamentu racionálů se pojí intuice s myšlením, jsou symbolizováni bohem Prometheem.

Racionálové jsou puzeni touhou po zdokonalování, mají rádi výzvy. Chtějí porozumět věcem i zákonitostem kolem sebe, bývají označováni jako hledači znalostí. Jejich ústředním motivem je pokrok a užitek. Ctí princip minimaxu, tzn., že se snaží za minimálního úsilí dosáhnout maximálního výsledku.

Mají rádi logiku, dokonalost, objektivitu, abstrakce, strategické uvažování, bývají autory vynikajících úvah a postřehů, často originálních. Hovoří stručně, výstižně k věci, dbají na logický sled a obsah, precizně volí slova. Jsou zvědaví a zvědaví, důležitá jsou pro ně pravidla nejen společnosti, ale celého vesmíru. Cení si pokroku, dobře přijímají změny, pokud jsou opodstatněné a funkční. Mívají komplikované myšlení, do kterého bývá pro ostatní těžké proniknout.

Jsou sami na sebe velmi přísní a sebekritičtí a bývají také přísní a nároční na lidi ve svém okolí. Vykazují neobratnost v mezilidských vztazích, odstup, odtažitost, mohou působit chladně, necitlivě až smutně. Bývají zcela pohlceni prací a mohou se dostat do sociální izolace.

Ve své práci jsou často vynikajícími odborníky, bývají vědci a výzkumnými pracovníky, architektky, filosofy, matematiky, logiky, projektovými manažery, kardiology, strojírenskými inženýry, spisovatelé odborné literatury a časopisů apod.

Racionálové se v populaci vyskytují vzácně, už jako děti bývají považováni za podivíny. Vyrůstají tedy i v jiném sociálním kontextu než předchozí dva temperamentové typy.

4. *Idealisté* (NF, tzn. spojení intuice a cítění)

Svět idealistů je charakterizován postavou antického boha Apollóna a bývá pro všechny ostatní typy nejméně srozumitelný. Jeho posláním je hledání hlubšího smyslu života, dosažení vlastní jedinečnosti, celistvosti, integrity, sebeaktualizace, stávání se „pravým já“. Usilují o rozvoj čistoty ducha a o rozvoj potenciálu, který vidí sami v sobě i v ostatních lidech.

Idealisté jsou empatičtí, jsou pro ně klíčové vztahy a interakce s druhými lidmi. Jsou citliví na změny v mezilidské atmosféře, dokáží velmi dobře číst jemné signály, které druhým lidem unikají. Prožívají život s velkým nasazením jako drama. Bývají tvořiví, nadšení, mají schopnost strhnout druhé. Umějí dobře zacházet se slovy. Je pro ně důležitý autentický život, odmítají nosit jakoukoliv masku, přetvářka a lež jsou pro ně utrpením.

Bývají na sebe nároční, usilovně se snaží pomáhat druhým, mohou mít problémy s tím, aby si dokázali stanovit vlastní hranice. Do svých aktivit vkládají maximum energie i času.

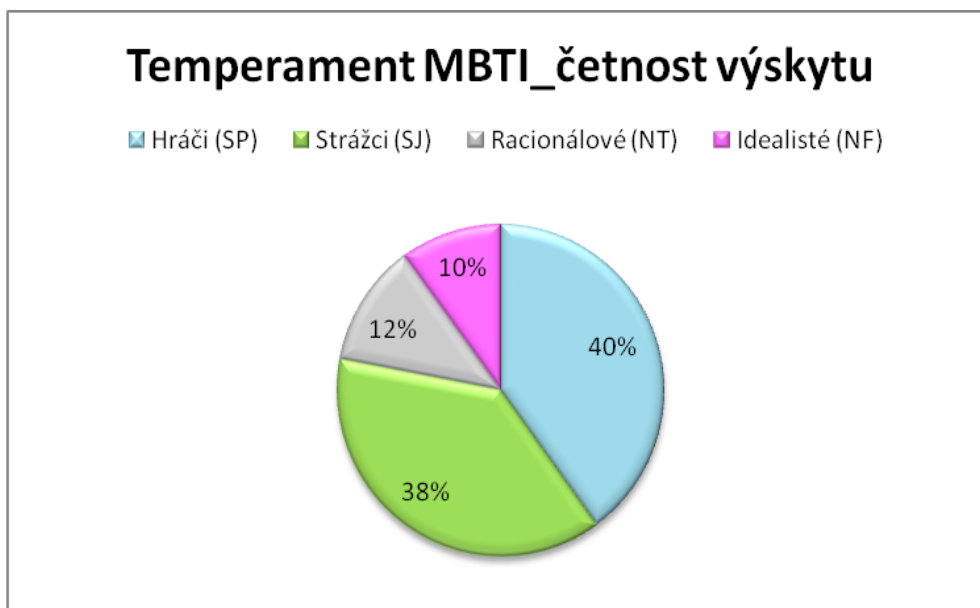
Jsou výborní psychologové, učitelé, herci, poradci, lektori, motivátoři, řečníci, spisovatelé, dramaturgové, scénáristé, sociální pracovníci, pracovníci mírových misí apod.

V populaci jsou zastoupeni minoritně stejně jako racionálové a mohou zejména v dětství trpět tím, že těžko hledají podobně laděné osobnosti.

2.4.2 Četnost výskytu preferencí, typů a temperamentů

V České republice se typologií MBTI zabývá v odborné literatuře zejm. Michal Čakrt, který uvádí následující četnosti výskytu jednotlivých temperamentů v populaci (znázorněno v grafu č. 1).

Graf č. 1: Četnost výskytu jednotlivých temperamentů v populaci³¹

Jak vyplývá z grafu č. 1, četnost výskytu jednotlivých temperamentů je uváděna v následujících hodnotách: 40% zastoupení v populaci mají příslušníci temperamentu strážce, 38% temperament hráče, 12% temperament racionál a 10% temperament idealista.

Praktická část této diplomové práce se výskytem četností jednotlivých temperamentů zabývá hlouběji a nabízí srovnání s údaji uváděnými v zahraničních zdrojích a výsledky průzkumu prováděného pro tuto DP.

Osobnostní testy, profily a různé typologie získávají stále důležitější postavení v budování prosperujících a perspektivních vztahů, což dokazuje např. vyjádření Association of Test Publishers, ve kterém se uvádí, že v posledních třech letech celkový objem testování, včetně provádění osobnostní typologie, v pracovním světě meziročně stoupá o 10-15%.³²

³¹ ČAKRT, M.; *TYOLOGIE OSOBNOSTI přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*, Praha: 1.vydání MANAGEMENT PRESS 2004
ISBN 80-7261-112-7

³² JONES, L.B.; *The Four Elements of Success*, Nashville: 1. vydání THOMAS NELSON, Inc. 2005, str. XXIII
ISBN 0-7852-0888-7

3. MATEŘSTVÍ, MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ

3.1 Charakteristika období mateřství v životě ženy

Narození potomka je bezesporu jedním z klíčových a zároveň nejnáročnějších období v životě dospělého člověka.³³ Toto období přináší mnohá úskalí jak pro ženy-matky tak pro muže-otce. Ačkoliv roli otců považujeme za neméně důležitou, pro účely této diplomové práce se budeme zabývat zejména aspekty, které přináší období mateřství ženám-matkám.

Mateřství zcela zásadním způsobem mění vnější život ženy, jeho řád a organizaci, partnerské vztahy i vztahy mezigenerační; přináší zásadní změny ve vnímání priorit, mění hodnotový systém ženy, její potřeby a vnitřní motivaci.

Mateřství ženě otevírá zcela nový prostor pro vnímání a poznávání světa skrze lásku a odpovědnost vůči narozenému dítěti, obohacuje její svět o zcela novou dimenzi, o které často před početím ani netušila, že existuje.

Na druhou stranu přináší mateřství také celou řadu nástrah, konfrontací potřeb dítěte, osobních potřeb matky, nároků, které přináší partnerství a společné soužití, atd.

Zatímco před narozením dítěte se žena mohla naplno věnovat svým vlastním zájmům a potřebám, případně potřebám vyplývajícím z partnerského nebo profesního života, po narození dítěte bývají tyto potřeby alespoň v prvních letech života dítěte značně omezeny, potlačeny a utlumeny. Do středu zájmu se dostávají potřeby dětí a potřeby spojené se zabezpečením chodu domácnosti, vlastní touhy a motivy často musí jít stranou.

³³ ŠMOLKA, P.; *Jak přežít mateřskou*, Praha: 1. vydání, GRADA 2011, str. 8
ISBN 978-80-247-3083-7

S tím souvisí nutnost přizpůsobit se nově vzniklé situaci. Na základě nových skutečností znovu uspořádat svůj vnější i vnitřní svět.

Na základě těchto skutečností se lze domnívat, že následkem těchto dočasných změn může dojít také ke změnám v temperamentové typologii MBTI, jak o tom pojedná kapitola 3.3 této diplomové práce.

3.2 Mateřská a rodičovská dovolená

Termínem „mateřská dovolená“ je označováno období, které souvisí s porodem a péčí o narozené dítě a trvá nejčastěji 28 týdnů (jinak je tomu u vícečetných porodů). Mateřskou dovolenou nastupuje těhotná žena 6-8 týdnů před termínem porodu.

Po dobu trvání mateřské dovolené pobírá žena tzv. „peněžitou pomoc v mateřství“.

Termínem rodičovská dovolená se rozumí období po skončení mateřské dovolené, kdy je rodičům vyplácen tzv. „rodičovský příspěvek“.

Délka trvání rodičovské dovolené je v současné době v ČR různá podle preferencí, které si matka při nástupu na rodičovskou dovolenou stanovila, max. do 3-4 (v případě postiženého dítěte 7) let věku dítěte.³⁴

3.3 Vývoj typu MBTI, změny a růst v průběhu života

V řadách odborné veřejnosti převládá názor, že preference, které jsou předmětem zájmu typologie MBTI, jsou z větší části vrozené.³⁵ Každý typ má své charakteristické potřeby, zájmy a hodnoty, učí se jiným způsobem, raduje se z jiných věcí, atd.

³⁴ Internetový portál Babyonline.cz, [online]. [cit. 27. listopadu 2011]. Dostupné na: <<http://www.babyonline.cz/tehotenstvi/materska-dovolena#materska1>>

³⁵ MYERS, I., MYERS, P.; *Gifts Differing Understanding Personality Type*, Mountain View, 2. Vydání, CPP, Inc. 1995, str. 167
ISBN 978-0-89106-074-1

V průběhu lidského života dochází k vývoji typu, ke změnám, kterými se budeme v této kapitole zabývat.

Změna typu je popisována pomocí tří rovin: zaprvé: typ je součástí naší mentální seberegulace; za druhé: specializujeme se, poté integrujeme mentální funkce; za třetí: vývoj začíná uvnitř jako součást naší adaptace na změny ve vnějším světě.³⁶

Jung byl toho názoru, že jak se vyvíjíme, naše vnitřní psychologické mechanismy se dožadují nových příležitostí a výzev k růstu. Jako tulipán, který ví, kdy má růst a rozvíjet svůj květ, naše vnitřní psychologické procesy stimulují změny, které žijí svým vlastním načasováním a dohodami³⁷.

Většina modelů a teorií vývoje lidské osobnosti je postavena na předpokladu, že vývoj se odehrává v sekvencích. Jakmile je dosaženo určitého stavu, může se vývoj posunout na další úroveň. To však neplatí o vývoji typu MBTI. „*Typ je jako míza stromu, má zásadní vliv na jeho růst ale vlastnímu růstu ponechává svobodný směr v reakci na okolní prostředí*“.³⁸

Vývoj typu tedy spočívá v aktivaci funkcí, které byly v dřívějších obdobích života opomíjeny; ve využívání jejich potenciálu a v jejich rozvoji v příslušném směru. Vývoj směřuje k ocenění těchto funkcí a k rozvoji dovedností, které jsou mimo náš přirozený zájem, přirozené tendence a preference. K jakémusi rozšiřování komfortní zóny a objevování a rozvoji nových dovedností.

Lidský život je puzen touhou po efektivitě a po úspěchu. Během našeho života se snažíme co nejvíce využívat našich silných stránek, dělat to, v čem jsme dobří a vyhýbat se tomu, co neumíme. Konfrontaci s našimi slabinami se snažíme vyhnout, pokud to není v kontextu

³⁶ PEARMAN, R., ALBRITTON, S.; *I'm not crazy I'm just not like you*, Boston:: 2.vydání NICOLAS BREALEY PUBLISHING 2010, str. 79
ISBN 978-1-85788-552-1

³⁷ PEARMAN, R., ALBRITTON, S.; *I'm not crazy I'm just not like you*, Boston:: 2.vydání NICOLAS BREALEY PUBLISHING 2010, str. 82
ISBN 978-1-85788-552-1

³⁸ PEARMAN, R., ALBRITTON, S.; *I'm not crazy I'm just not like you*, Boston:: 2.vydání NICOLAS BREALEY PUBLISHING 2010, str. 82
ISBN 978-1-85788-552-1

našeho života absolutně nutné proto, abychom dosáhli vyšší úrovně uspokojení.

3.4 Specifické nároky mateřské a rodičovské dovolené v životě ženy

Abychom porozuměli tomu, jak ovlivňuje mateřství vývoj typu v kontextu typologie MBTI, je třeba uvědomit si, jaké konkrétní nároky jsou na ženu-matku kladeny a jaké specifické dovednosti je nucena rozvíjet.

S narozením dítěte souvisí například následující požadavky:

1. Vyšší míra odpovědnosti za sebe i za dítě
Žena už není na světě sama za sebe, má zodpovědnost za další bezbranný lidský život. Aby mu mohla dopřát nerušený vývoj a zázemí, pociťuje také vyšší míru odpovědnosti.
2. Vyšší míra organizovanosti, potřeba vytvářet řád pro dítě i pro sebe, nová a pečlivá organizace rodinného života
Pro zdravý vývoj dítěte je třeba nastavit jasný denní řád a režim, který do života dítěte vnáší jistotu a pocit bezpečí. I pro matku, která do té doby žádný denní režim sama pro sebe neuplatňovala, není zvyklá plánovat a žít v jasných mantinelech každodenní rutiny, je alespoň v prvních měsících života dítěte klíčové vytvořit a praktikovat tento strukturovaný model.
3. Velmi reálné konkrétní každodenní povinnosti, nutnost „stát nohama na zemi“, jistit rodinný systém
Je třeba zajistit všechny povinnosti v rámci sociálního systému, tzn. návštěvy dětského lékaře, preventivní prohlídky, zabezpečení sociálního kontaktu (volnočasové rozvojové

skupiny, aktivity a tvořivé dílny od plavání přes keramiku až po školky, integrace do systému čerpání sociálních dávek, vyplňování formulářů, atd. Tyto povinnosti odčerpávají značnou část energie a pozornosti ženy na mateřské a později rodičovské dovolené.

4. Péče o zdraví a zdravý životní styl

Péče o zdraví a zdravý životní styl s sebou nese zájem o skladbu a vhodnost potravin, vaření a přípravu pokrmů.

5. Vytvářet pro dítě láskyplné a stimulující prostředí

Snaha o zdravý a zdárný vývoj potomků motivuje ženu (ať už vědomě či nevědomě) k tomu, aby vytvářela vlídné rodinné prostředí a nabídku různých stimulujících podnětů.

3.5 Vývoj a možné změny typu MBTI v kontextu života ženy a specifického období mateřské a rodičovské dovolené

Promítneme-li požadavky uvedené v bodě 3.4 této diplomové práce do jednotlivých funkcí v rámci typologie MBTI, nabízí se následující pohled:

1. Introverze a Extraverze (Introversion and Extraversion); I a E

Od ženy na mateřské a rodičovské dovolené je okolnostmi požadováno, aby svou pozornost směřovala primárně do vnějšího světa, zaměřuje se na potřeby dítěte spíše než na potřeby svoje. Tato orientace je typická spíše pro osoby s rozvinutou extravertní orientací.

2. Smysly a Intuice (Sensing and Intuition); S a N

Žena na mateřské dovolené je nucena zavádět do svého života vysokou míru organizace, struktury a plánování. Je třeba, aby byla realistkou, dokázala dobře odhadnout rizika, která souvisí s výchovou dítěte a dokázala jim efektivně předcházet. Jsou kladeny zvýšené nároky na pečlivost, odpovědnost, stálost a jistotu. Toto jsou atributy, které jsou specifické pro rozvinutou funkci vnímání pomocí smyslů (S).

Zároveň při vytváření stimulujícího prostředí mohou ženy uplatňovat svou vynalézavost, originalitu a tvořivost, což jsou atributy typické pro rozvinutou funkci vnímání pomocí intuice (N).

3. Myšlení a Cítění (Thinking and Feeling); T a F

V období mateřské a rodičovské dovolené je zvýšená pozornost věnována budování harmonických vztahů, probouzení a sdílení emocí. Matky na mateřské a rodičovské dovolené mají menší prostor pro argumenty (malé děti argumenty nepřesvědčíme, kritikou a objektivním hodnocením situace si také příliš nepomohou). Mateřství klade zvýšené nároky na rozvoj empatie, přizpůsobivosti a tolerance.

Co se tedy týče funkcí T a F, jsou ženy v období mateřské dovolené spíše nuceny rozvíjet funkci F (zpracování informací z vnějšího světa pomocí svého cítění).

4. Usuzování a Vnímání (Judging and Perceiving); J a P

A konečně poslední funkce navazuje na S a N. Období mateřské a rodičovské dovolené je jednoznačně charakterizováno zvýšenou potřebou po řádu, pravidlech, systému, struktuře. Pro matku je důležité dobře si rozplánovat čas, aby byla schopna dodržet denní režim dítěte a zajistit tak jeho zdravý vývoj. Tyto atributy jsou typické pro funkci J, matky, které mají tendenci „plynout s tím, co den přinese“ (toto je typická preference funkce P), mohou v období mateřské a rodičovské dovolené zažívat mnoho těžkostí.

Z výše uvedeného se lze domnívat, že specifické období mateřské dovolené, které je pro každou ženu-matku zásahem do nejhlubších hodnot a priorit, vytváří zvýšený prostor pro rozvoj funkce S (vnímání informací pomocí smyslů), F (zpracování informací pomocí citění) a J (zavádění systému, řádu a struktury do každodenního života).

Můžeme tedy usuzovat, že v období mateřské dovolené ženy primárně (a velmi silně) zaměří ve zvýšené míře svou pozornost na tyto funkce a díky tomu dochází k dočasnému posunu preferencí. Zvýrazněny jsou tedy preference S, F a J.

Z pohledu temperamentové typologie jsou důležité zejména funkce S a J, jejichž kombinace tvoří temperamentovou skupinu strážců (viz bod 2.4.1. této diplomové práce).

3.6 Specifika CS z pohledu společenského uplatnění, zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti na trhu práce

Podle statistik zveřejněných MPSV jsou osoby pečující o dítě do 15ti let věku v naprosté většině ženy (z více jak 98%). Tyto ženy často opustily svou kariéru proto, aby mohly část svého života věnovat péči o děti a jejich výchově, což je z celospolečenského hlediska role zcela nezastupitelná a mimořádně důležitá. Nicméně ve chvíli, kdy tyto ženy splní svou mateřskou roli v její nejintenzivnější podobě na začátku života dítěte a začnou usilovat o návrat na trh práce, stávají se skupinou rizikovou, která čelí různým omezením.

Rizikovost této cílové skupiny můžeme ilustrovat pomocí statistik, udávajících počet uchazečů o zaměstnání ze skupiny osob pečujících o dítě do 15ti let, těhotných a kojících žen do 9. měsíce po porodu.

Tato statistika je stručně znázorněna v tabulce č. 1 a zcela jasně z ní vyplývá, že ve skupině žen pečujících o děti do 15ti let stoupá

počet žen nezaměstnaných; z celkového počtu uchazečů o práci tvoří tato skupina v evidenci úřadu práce jen v jihočeském kraji 25% ze všech žen v evidenci ÚP.³⁹

Tabulka č. 1: Počet nezaměstnaných žen v jihočeském kraji⁴⁰

Skupina	stav k datu		
	31.12.2008	31.3.2009	30.6.2009
celkem uchazečů	17 505	23 051	22 589
osoby pečující o dítě do 15 let	2 529	2 881	3 212
ženy těhotné, kojící a matky do 9 m. po porodu	247	264	283
celkem žen	9265	11429	11883

Důvodů nezaměstnanosti žen s malými dětmi je celá řada. Patří mezi ně neochota zaměstnavatelů čelit častějším absencím žen ve spojení s nemocností dětí a jejich dalšími nároky; nízký počet volných míst v jednosměnném provozu, nízký počet pracovních míst v režimu zkráceného úvazku atd.

³⁹ Interní zdroj průzkumu problematiky společenského uplatnění a zaměstnatelnosti CS zpracované pro projekt JAK SE NEZTRATIT číslo CZ.1.04/2.1.01/44.00167 financovaného z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, o.p.s. Attavena zaměřena na podporu os. rozvoje a uplatnění osob v CS, Dostupné též na: <<http://www.attavena.cz>>

⁴⁰ Internetový portál CZSO.CZ, [online]. [cit. 15. února 2012]. Dostupné na: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/3111-10>>.

4. VZDĚLÁVÁNÍ V OBDOBÍ RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ

4.1 Specifika vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých nabývá na důležitosti zejména v souvislosti s vývojem celé lidské společnosti, s nově se objevujícími požadavky, kterým je dospělý člověk vystaven, a ve kterých musí (a chce) obstát.

Jedná se např. o dramatické zrychlení životního tempa; globalizaci, informační a telekomunikační technologie, jejichž spolupůsobení přináší nekonečný proud turbulentních změn; zvýšenou míru nároků a tlaku na dospělého jedince i aktuální krizi společenského, ekonomického a ekologického systému.

Jistoty, o které se mohly ve svém životě opřít generace našich předků, se z dnešního světa ztrácí. A protože není možné nacházet jistoty ve vnějším světě, stále více vystupuje do popředí potřeba budovat a posilovat jistotu, integritu a stabilitu ve vnitřním světě člověka. Jedině člověk celistvý, vnitřně zralý a silný, je schopen dnes obstát.

Dnešní svět je velmi komplexním a složitým systémem, navzájem úzce propojeným, ve kterém lineární způsob vzdělávání postupně ztrácí efektivitu. Stále více se dnes hovoří o vzdělávání komplexním, tvořivém, cyklickém, stále dostupném a celoživotním.

Základní gramotnost a znalostní výbava pro určitý obor a oblast je i dnes prvotním předpokladem úspěšného profesního uplatnění. K uspokojení vyšších potřeb člověka a dosažení trvale udržitelné prosperity však potřebujeme mnohem více, rozvoj na všech úrovních lidské bytosti; mentální, emocionální, fyzické i duchovní.

Dospělý člověk, který je objektem vzdělávání dospělých, již dosáhl určité úrovně sociální zralosti, má relativně ustálený hodnotový systém, více si uvědomuje svou osobnost, disponuje bohatou pracovní i životní zkušeností.

Důležitou roli hraje také jeho aktuální životní situace a fakt, že každý člověk je zcela jedinečnou bytostí.

Všechny tyto faktory předurčují výraznou diferenciaci potřeb dospělých ve vzdělávacím procesu, i jejich vstupní úrovně.

Dospělý jedinec vstupuje do vzdělávacího procesu převážně dobrovolně, s vyšší mírou motivace, avšak také s vyšší mírou nároků na osobní (praktický) užitek, saturaci vlastních potřeb a tužeb a tím pádem také s vyšší mírou kritického hodnocení obsahu a přínosu učiva.

Důležitou roli ve vzdělávacím procesu hrají také bariéry, které s sebou dospělí přinášejí. Tyto bariéry mohou být jak vnitřní, tak vnější, např.:

1. v oblasti percepční a kognitivní (možná involuce zraku, sluchu, zhoršení paměti a koncentrace, menší míra využívání logického myšlení)
2. v oblasti intelektuální (různá úroveň IQ)
3. v oblasti sociální a emocionální (obava z ohrožení sociálního statutu, uzavřenost, rezervovanost, strach ze zranitelnosti)
4. v oblasti kulturní (kulturní zvyky, odlišnosti, způsob vnímání světa)⁴¹

⁴¹ BARTÁK, J.; *Jak vzdělávat dospělé*, Praha: 1. vydání, ALFA NAKLADATELSTVÍ 2008
ISBN 978-80-87197-12-7

4.2 Specifické potřeby ve vzdělávání cílové skupiny žen na MD a RD

Návrat ženy po RD do pracovního procesu je doprovázen propadem ve znalostech a dovednostech vyžadovaných rychle se měnícím trhem práce.

Jedná se o dvě oblasti:

1. oblast tzv. „tvrdých“ dovedností (normy, zákonná školení, změny legislativy, odborné znalosti apod.).
2. oblast tzv. „měkkých“ dovedností (schopnost efektivní komunikace, týmové spolupráce, vedení lidí atd.)

Z tohoto důvodu jsou realizovány vzdělávací aktivity, které jsou primárně zaměřeny na posílení konkurenceschopnosti žen při vstupu na trh práce po ukončení RD.

Je akcentován zejména rozvoj následujících znalostí a dovedností:

- práce s IT
- posílení komunikačních dovedností
- posílení sebeúcty a vědomí vlastní hodnoty
- posílení schopnosti sebereprezentace a prezentace projektu
- posílení schopnosti týmové práce
- zlepšení informovanosti v oblasti platné legislativy (Zákoník práce, Živnostenský zákon apod)
- udržování a zvyšování odborné úrovně

4.3 Motivace ke vzdělávání a vzdělávací metody

Jak již bylo výše řečeno, pro dospělého člověka je klíčovým motivátorem, hybnou silou směřující k efektivní účasti na vzdělávací aktivitě, její praktický užitek. Potřebuje vědět, k čemu mu učivo bude dobré v jeho každodenním životě, jaký přesah bude mít mezi pracovním

a osobním životem, jak posílí jeho schopnost obstát v těžkém konkurenčním prostředí dnešního pracovního trhu, budovat perspektivní interpersonální vztahy a posilovat harmonii a prosperitu ve svém životě.

Metodu vnímáme jako „*záměrný, cílevědomě řízený a koordinovaný systém vyučovací činnosti lektora a stimulované učební činnosti účastníků*“⁴²

Jako efektivní výukové metody vnímáme zejména ty, které respektují specifika dospělých, využívají jejich dosažených znalostí a zkušeností, navazují na ně a rozšiřují je. Dospělého považují za rovnocenného partnera, nabízejí mu vlastní aktivitu a propojení učiva s praxí. Vytvářejí prostor pro to, aby se účastníci vzdělávacího procesu mohli aktivně zúčastnit a spoluvytvářet jej.

Mezi tyto metody můžeme zařadit např.: interaktivní workshopy, diskuse, prožitkové aktivity, případové studie, brainstorming, demonstrace, simulace a hraní rolí s následnou reflexí, týmotvorné aktivity, koučink a mentoring.

Přestože jsou tyto metody zjevně nejefektivnějším možným způsobem vzdělávání dospělých, ještě dnes se velmi často setkáváme s přednáškami, kdy jediným aktivním účastníkem je lektor, jehož monolog sice umožňuje předání velkého množství informací, ty si však často bohužel nikdo z přítomných dlouhodobě nepamatuje.

4.4 Temperament MBTI a styly učení

Odlišnosti jednotlivých temperamentů se odráží i na preferovaném způsobu výuky a na způsobu interakce s učitelem či lektorem. Na následujících řádcích se budeme věnovat charakteristice učebních stylů jednotlivých temperamentů.⁴³

⁴² BARTÁK, J.; *Jak vzdělávat dospělé*, Praha: 1. vydání, ALFA NAKLADATELSTVÍ 2008, str. 34 ISBN 978-80-87197-12-7

⁴³ Srovnej též: ČAKRT (2004), KEIRSEY, BATES (2006), ČAKRT (2009), BARON (1998)

Učební styl hráčů (SP) je charakterizován touhou po akci, hře, soutěži, zábavě. Hráči jsou tady a teď, je pro ně velmi důležitý okamžitý prožitek. Příslušníci tohoto temperamentu bývají znevýhodněni stávajícím vzdělávacím systémem (ve kterém převažuje pasivní příjem nad aktivní účastí) a vykazují nejmenší korelaci schopností a akademických výsledků.

Hráči milují herecké výkony, hudbu, náradí, řemesla, rádi baví ostatní, špatně snáší kontrolu a řád. Rádi diskutují, spolupracují s druhými, jsou výborní týmoví hráči. Potřebují měnit tempo, v rutíně a stereotypu strádají. Není-li jim umožněna akce, potřebují svou energii vybit jinak (dítě ve škole se například houpe na lavici nebo kope do nábytku).

Hráče nezajímají klasické učebnice, sokratovský způsob práce nebo otázky na konci kapitoly. Domácí úkoly a domácí příprava bývají často zdrojem konfliktů.

Učební styl strážců (SJ) je charakterizován zodpovědným přístupem, ochotou a výrazným smyslem pro povinnost. Děti tohoto temperamentu nejlépe prospívají v našem vzdělávacím systému, neboť ten přesně vyhovuje jejich naturelu a potřebám.

Strážci si dobře rozumí s učebnicemi, vyhovuje jim jasná struktura a řád. Jsou disciplinovaní, ochotně spolupracují a poslouchají pokyny, mají potřebu se na výuku řádně připravit.

Strážci mají potřebu někam náležet, ochotně se zapojují do různých skupin, do činností různých kroužků.

Preferují srozumitelné, předvídatelné prostředí, jistotu a stabilitu.

Pokud do učebního procesu vstoupí racionálové (NT), mohou být charakterizováni slovy: vynalézání, tvoření, kontrolování, budování. Děti tohoto typu mohou vyvolávat dojem „malých vědátorů“. Často se ptají „proč“ jsou věci tak jak jsou, jsou zvědaví, rádi pátrají po informacích.

Oceňují strukturované, logicky uspořádané informace a intelektuálně stimulující prostředí.

Chtějí všemu rozumět sami pro sebe, nemusí to nikomu předvádět, cení si intelektuální úrovně, komunikují spíše s učitelem / lektorem než se svými kolegy. Oceňují dialog podpořený logickými úvahami a argumenty.

Racionálové mohou projevovat menší cit pro emoce, v sociální interakci mohou být neobratní a působit i lhostejně, odtažitě a nevstřícně. Bývají často nezávislí, sami na sebe jsou velmi nároční.

Mají silný smysl pro spravedlnost a silnou potřebu uchovat si kontrolu nad situací.

Idealisté (NF) vstupující do vzdělávacího procesu potřebují být v interakci, komunikovat s druhými na osobní rovině, být vnímáni jako jedinečná bytost, respektováni pro svou osobnost (velmi oceňují individuální přístup).

Nesnáší konflikty a prostředí nátlaku, dobře jim dělá vstřícné otevřené prostředí s respektem k emocím. Idealisté sami jsou k emocím velmi vnímaví, rádi dělají druhým radost a pečují o zlepšování mezilidských vztahů.

Blahodárně na ně působí uznání, pozitivní zpětná vazba (zvláště je-li skutečně osobní), výtky, posměch, sarkasmus a osobní urážky jsou pro tento typ velmi destruktivní a mohou způsobit odpor a vážnou rebelii.

Velmi dobře se učí při diskusích, modelových situacích, hraní rolí, s pomocí představitosti.

Jsou tvořiví a nápadití, mají výborný cit pro jazyk a velmi dobrý písemný projev.

4.5 Využití učebních stylů temperamentů MBTI k podpoře efektivity vzdělávání dospělých

Efektivita vzdělávání dospělých je ovlivněna mnoha faktory; potřebami účastníka vzdělávacího procesu, jeho vnitřními a vnějšími bariérami, prostředím, potřebami společnosti, atd.

Znalost temperamentové typologie MBTI může být pro vzdělavatele užitečným průvodcem při přípravě vzdělávací aktivity, stejně jako při její vlastní realizaci (podporuje vzdělavatelovu schopnost reagovat adekvátně na aktuální podněty při vzdělávací aktivitě a kontinuálně podporovat její efektivitu volbou vhodných metod, slovních obrátů a postupů).

Jestliže jsme podstoupili všechny potřebné kroky k vytvoření efektivního vzdělávacího procesu: identifikovali vzdělávací potřeby cílové skupiny, připravili kvalitní vzdělávací program s kvalitním lektorem, zajistil jsme vhodné prostředí, a přesto vnímáme, že některý z posluchačů není úplně ve své kůži, pak může být temperamentová typologie MBTI vhodným podpůrným nástrojem.

Budeme-li k přípravě vzdělávací aktivity přistupovat také s respektem k temperamentové typologii MBTI, je dobré mít na paměti různorodé potřeby účastníků vzdělávacího procesu, tak jak byly charakterizovány v bodě 4.3, jejich přirozené preference a nabídnout jim takové metody, prostředí, terminologii či roli, v němž budou moci efektivně rozvíjet své schopnosti a dovednosti, získávat nové informace a uspokojovat své potřeby.

Praktická doporučení a tipy pro zapojení znalosti temperamentových typů do přípravy a realizace vzdělávací aktivity, jsou součástí této práce v bodě 5.6.2 Doporučení pro praxi.

PRAKTICKÁ ČÁST

5. CÍL PRŮZKUMU

Cílem průzkumu, uskutečněného v rámci této diplomové práce, je potvrdit hlavní hypotézu: „U žen na rodičovské dovolené dochází k dočasnému posunu v temperamentu podle typologie MBTI (Myers Briggs Type Indicator, autorky Katherine Cook Briggs a Isabel Briggs Myers), resp. zvyšuje se zastoupení jednoho z temperamentových typů, tzv. „strážce“ proti ostatním třem typům: hráč, idealista a racionál.

Dále je cílem této práce prozkoumat, jaké jsou preference žen v této cílové skupině v oblasti učení a vzdělávání a navrhnout praktická doporučení pro andragogickou práci s cílovou skupinou.

5.1 Pracovní hypotézy

H1) U žen na MD/RD dochází k dočasnému posunu preferencí v rámci temperamentové typologie MBTI oproti průměrným hodnotám četností výskytu temperamentů udávaných v odborné literatuře.

- a) U žen v cílové skupině, tj. u žen na mateřské a rodičovské dovolené se zvyšuje četnost zastoupení temperamentového typu strážce, která je statisticky významně vyšší oproti průměrně udávaným hodnotám.
- b) U žen ve srovnávací skupině (bezdětné ženy a ženy min. 5let po MD/RD) je četnost zastoupení temperamentového typu strážce nižší než u žen v cílové skupině.

H2) V návaznosti na zvýšený výskyt temperamentu strážce v cílové skupině existují specifické potřeby a preference těchto osob v procesu učení a vzdělávání.⁴⁴

5.2 Metody průzkumu

Data použitá v této diplomové práci byla získána pomocí dvou typů dotazníků, dotazník č. 1 (identifikace typu MBTI) a dotazníku č. 2 (identifikace preferencí v učení pro ženy v cílové skupině).

5.2.1 Dotazník č. 1 Dotazník MBTI (Příloha č. 1)⁴⁵

Dotazník MBTI je součástí této práce jako příloha číslo 1. Tento dotazník je oficiálním nástrojem k identifikaci osobnostního typu MBTI a také k identifikaci příslušnosti k temperamentové skupině. Tento dotazník byl použit pro testování všech zúčastněných respondentek.

5.2.2 Dotazník č. 2 (Preference v učení)

Dotazník č. 2 je součástí této diplomové práce jako příloha č. 2, jedná se o originální dotazník, vytvořený autorkou práce za účelem identifikace preferencí v oblasti učení a vzdělávání v cílové skupině žen na MD a RD. Tento dotazník byl použit za účelem získání dat pro zpracování praktických doporučení pro andragogickou práci s touto cílovou skupinou.

⁴⁴ Rozuměj: příslušnost k určitému temperamentovému typu s sebou nese určité preference ve vzdělávacím procesu, tak jak byly charakterizovány v bodě 4.3 této práce a jestliže většina žen v CS jsou strážkyně, pak pro vzdělavatele této CS je velmi užitečné to vědět, a s těmito preferencemi aktivně pracovat (např vědět, že nejhorší, co jim může říci je, že jsou nezodpovědné nebo nespolehlivé; nebo k nim tak přistupovat – jak vyplynulo z dotazníkového šetření viz bod 5.2.2

⁴⁵ ČAKRT, M.: *Kdo jsem já, kdo jste vy? Typologie osobnosti pro manažery*, Praha: 1. Vydání, MANAGEMENT PRESS 1996
ISBN 80-85943-12-3

5.3 Harmonogram postupu

Realizace praktické části DP byla rozdělena do 3 fází:

1. fáze: Sběr dat v cílové skupině žen na mateřské a rodičovské dovolené, zaměřený na identifikaci osobnostního typu MBTI a příslušnosti k temperamentové skupině MBTI pomocí dotazníku č. 1.

Dotazník č. 1 byl použit jako součást bilanční diagnostiky (dále jen BD) v rámci projektu Jak se neztratit⁴⁶, realizovaného o.p.s. Attavena v období listopad 2010 – únor 2012. BD se zúčastnilo celkem 125 žen v pěti běžích v regionu jihočeského kraje.

BD byla rozdělena do 2 částí:

V první části byly vyplněny standardizované psychologické testy, vyhodnocené psychologem a následované individuálními pohovory.

Ve druhé části bilanční diagnostiky se klientky projektu zúčastnily interaktivního typologického workshopu MBTI vedeného osobně autorkou. Na tomto prezenčním workshopu všechny klientky vyplnily dotazník MBTI a následně v interaktivní diskusi identifikovaly svůj osobnostní typ MBTI a příslušnost k temperamentové skupině.

Výstupem každého workshopu byl seznam identifikovaných typů a temperamentů, který je podkladem pro tuto DP.

2. fáze: Sběr dat ve srovnávací skupině žen mimo období mateřské a rodičovské dovolené, zaměřený na identifikaci osobnostního typu MBTI a příslušnosti k temperamentové skupině MBTI pomocí dotazníku č. 1.

Dotazník č. 1 byl také použit pro získání údajů ze srovnávací skupiny, kde byl realizován průzkum ve spolupráci se SPŠE a VOŠ Plzeň v období říjen 2011 – leden 2012. Respondentky tohoto

⁴⁶ Projekt číslo CZ.1.04/2.1.01/44.00167 financovaný z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR

průzkumu vyplnily dotazník MBTI (dotazník č. 1), identifikovaly svůj osobnostní typ MBTI a příslušnost k temperamentové skupině, a tato data poskytly pro účely vypracování DP.

Další údaje pro srovnávací skupinu byly získány na základě osobního souhlasu sester z oddělení 1. Chirurgické kliniky VFN Praha, jednotky intenzivní péče, v jejich soukromém čase mimo pracovní dobu a ve spolupráci s příslušníky osobní sociální sítě autorky v období říjen 2011 – únor 2012.

Do této části průzkumu bylo zařazeno celkem 93 žen.

3. fáze: Sběr dat v cílové skupině žen na mateřské a rodičovské dovolené, zaměřený na identifikaci preferencí v učení za účelem získání informací pro zpracování praktických doporučení pro práci s touto cílovou skupinou, pomocí dotazníku č. 2

Dotazník č. 2 byl použit pouze za účelem zpracování této diplomové práce, o jeho vyplnění byly požádány tytéž ženy v projektu Jak se neztratit, tj. účastnice BD v jejích posledních třech bězích. Do této části průzkumu bylo zařazeno celkem 63 žen.

Celkem bylo do průzkumu zařazeno 218 respondentek, vyplněno bylo 278 dotazníků.

5.3.1 Přípravná fáze

Na přelomu roku 2010 a 2011 byly realizovány první dva typologické workshopy MBTI v rámci bilanční diagnostiky pro projekt Jak se neztratit ve splupráci s o.p.s. Attavena. Cílovou skupinou tohoto projektu byly ženy na mateřské a rodičovské dovolené.

Při realizaci workshopu jsme zpozorovali velmi zajímavý fakt, a to významné statistické odlišnosti v četnosti výskytu temperamentového typu strážce oproti v odborné literatuře udávaným průměrným hodnotám četností. Toto pozorování bylo impulzem k dalšímu prozkoumání a důvodem k výběru tématu této diplomové práce.

V únoru 2011 byla uzavřena dohoda o spolupráci na tomto tématu s koordinátorem projektu v o.p.s. Attavena a připraven harmonogram průzkumu.

5.3.2 Realizační fáze

Praktická část této diplomové práce byla realizována v časovém období listopad 2010 – únor 2012, sběr dat probíhal průběžně po celé toto období.

5.3.3 Vyhodnocovací fáze

V průběhu února 2012 byla zpracována analýza dat, proběhlo jejich vyhodnocení a byla připravena analýza výsledků.

Výstupy z této analýzy byly předány také zástupcům o.p.s. Attavena jako možný zdroj pro zlepšení a obohacení práce s cílovou skupinou.

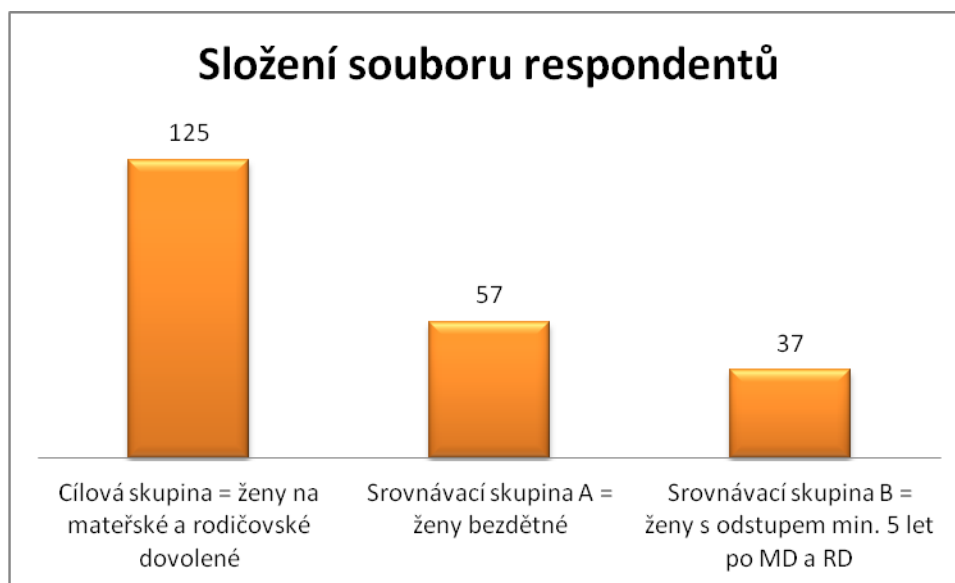
5.4 Charakteristika souboru

Do průzkumu byly zařazeny ženy ve dvou skupinách:

1. Skupina jako cílová skupina, tj. ženy na mateřské a rodičovské dovolené, účastnice projektu Jak se neztratit

2. Skupina jako srovnávací skupina, rozdělená do dvou podskupin
Srovnávací skupina A, tj. ženy bezdětné
Srovnávací skupina B, tj. ženy s odstupem minimálně 5 let po mateřské a rodičovské dovolené.

Graf č. 2: Složení souboru respondentů

5.4.1 Charakteristika souboru respondentů ve skupině č. 1 – tj. v cílové skupině žen na mateřské a rodičovské dovolené

Cílovou skupinou v projektu Jak se neztratit jsou rozuměny fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku a těhotné ženy, kojící ženy a matky do devátého měsíce po porodu.

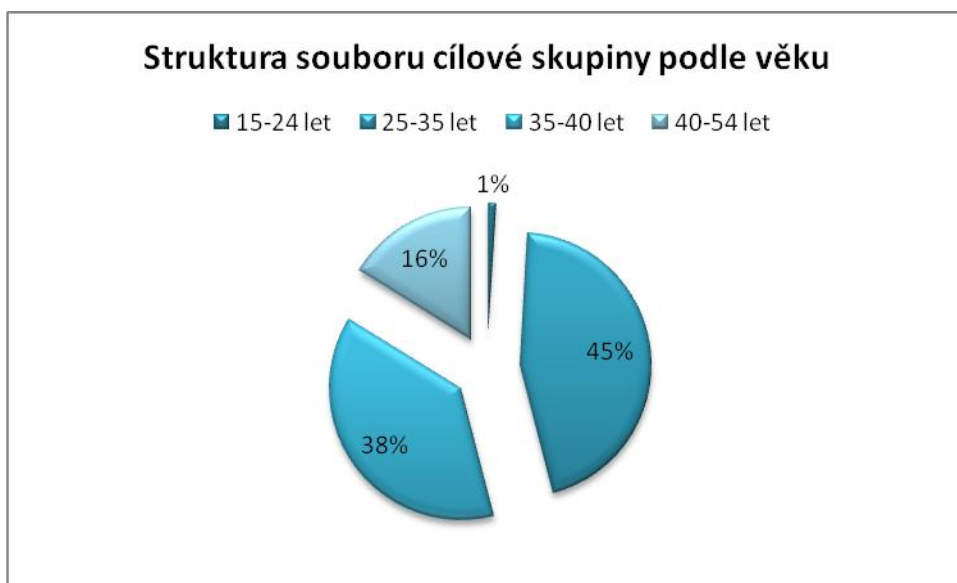
Tato cílová skupina má určitá omezení při hledání práce (příp. je u ní vyšší riziko ztráty zaměstnání) způsobené zejména péčí o malé děti.

Rizika spočívají především v obavách zaměstnavatelů a jejich neochotě osoby v cílové skupině zaměstnat (např. z důvodu nemoci dětí a jejich povinností vyplývajících ze Zákonníku práce) a v omezeních

skloubení rodinného a pracovního života a nižší časovou flexibilitou (např. práce na směny, v noci, přesčasy, služební cesty).

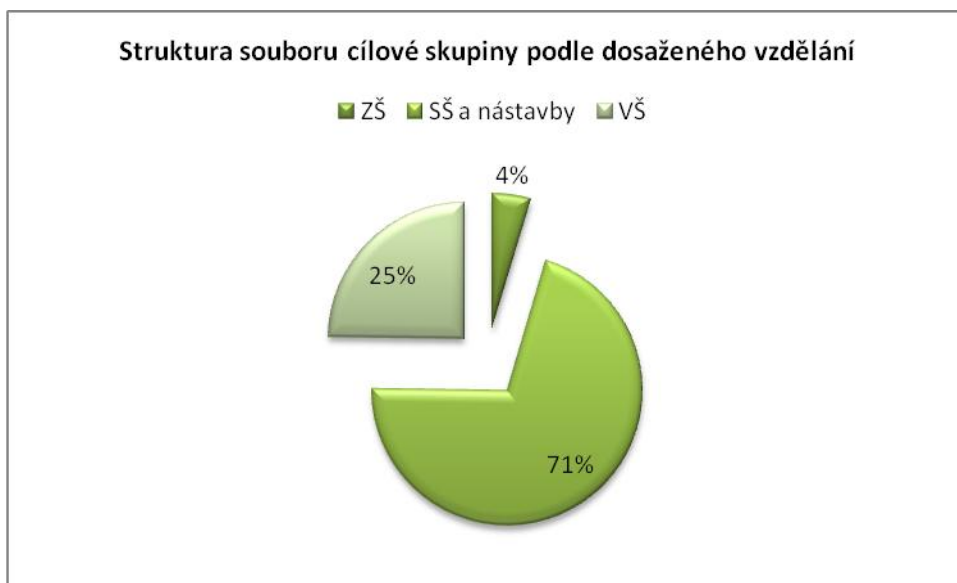
Dalším nezanedbatelným rizikem jsou limitující finanční možnosti příslušníků cílové skupiny, omezená mobilita, určitá míra sociální izolace, tendence ke sníženému sebevědomí způsobenou delší absencí na trhu práce.

Graf č. 3: Struktura souboru cílové skupiny podle věku

Ženy v cílové skupině jsou nejčastěji ve věkové kategorii 25-35let (45% respondentů), druhá nejčetnější kategorie je 35-40 let (38% respondentů), třetí 40-54 let (16% respondentů) a nejméně čtenou věkovou kategorií jsou ženy ve věku 15-24 let (1% respondentů).

Graf č. 4: Struktura souboru cílové skupiny podle dosaženého vzdělání

Jak vyplývá z grafu č. 4, ženy v cílové skupině nejčastěji vystudovaly střední školu nebo nástavbu (71% respondentek), vysokou školu vystudovalo 25% respondentek a základního vzdělání dosáhly 4% respondentek.

5.4.2. Charakteristika souboru respondentů ve skupině č. 2 – tj. ve srovnávací skupině

Srovnávací skupina A – ženy bezdětné

Ve skupině bezdětných žen byly za účelem vypracování průzkumu pro tuto diplomovou práci osloveny studentky SPŠE a VOŠ Plzeň a dobrovolnice ze sociální sítě autorky.

Věkové rozložení souboru respondentek v této skupině je znázorněno v následujícím grafu:

Graf č. 5: Struktura souboru srovnávací skupiny A podle věku

Z uvedeného grafu vyplývá, že v kategorii 15-24 let je 96% oslovených respondentů, v kategorii 25-35 let 4% oslovených respondentek.

Ostatní věkové skupiny nebyly v tomto souboru zastoupeny.

Respondentky ve srovnávací skupině A, tj. ženy bezdětné, dosáhly v 90% středoškolského vzdělání, v 5% vysokoškolského a v 5% základního vzdělání (znázorněno v grafu č. 6)

Graf č. 6: Struktura souboru srovnávací skupiny A podle dosaženého vzdělání

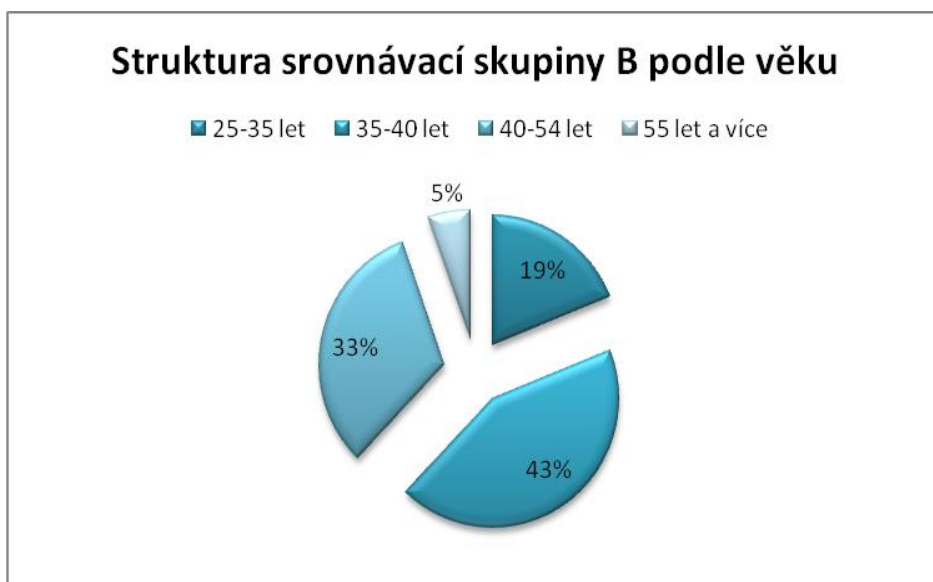

Srovnávací skupina B – ženy s odstupem minimálně 5 let po mateřské a rodičovské dovolené

V tomto průzkumu byly osloveny ženy, které jsou pedagogickými pracovníkmi VOŠ a SPŠE Plzeň, zdravotní sestry, které ve svém soukromém čase vyplnily dotazník MBTI a dobrovolnice ze sociální sítě autorky.

Věková a vzdělanostní charakteristika souboru srovnávací skupiny B je znázorněna v grafu č. 7.

Graf č. 7: Struktura souboru srovnávací skupiny B podle věku

V kategorii 15-24 let v tomto souboru nebyla žádná respondentka, v kategorii 25-35 let 19% respondentek, v kategorii 35-40 let 43% respondentek, v kategorii 40-54 let 33% respondentek a v kategori 55 a více let 5% respondentek z celkového počtu 37 osob.

Vzdělanostní charakteristika souboru srovnávací skupiny je znázorněna v grafu č. 8 a vyplývá z ní, že 65% respondentek dosáhlo vysokoškolského vzdělání a 35% respondentek vzdělání

středoškolského. Žádná z respondentek nespadá z pohledu dosaženého vzdělání do kategorie ZŠ.

Graf č. 8: Struktura souboru srovnávací skupiny B podle dosaženého vzdělání

5.5 Analýza dat a interpretace výsledků

Analýza dat v praktické části této diplomové práce byla provedena z celkového počtu 278 dotazníků, z čehož 218 dotazníků bylo zaměřeno na identifikaci temperamentu podle typologie MBTI a 60 dotazníků bylo zaměřeno na identifikaci preferencí při učení.

5.5.1 Test MBTI

Návratnost

Test MBTI byl distribuován celkem 256 respondentkám, z toho 218 respondentů dotazník vyplnilo, návratnost tedy činí 85%.

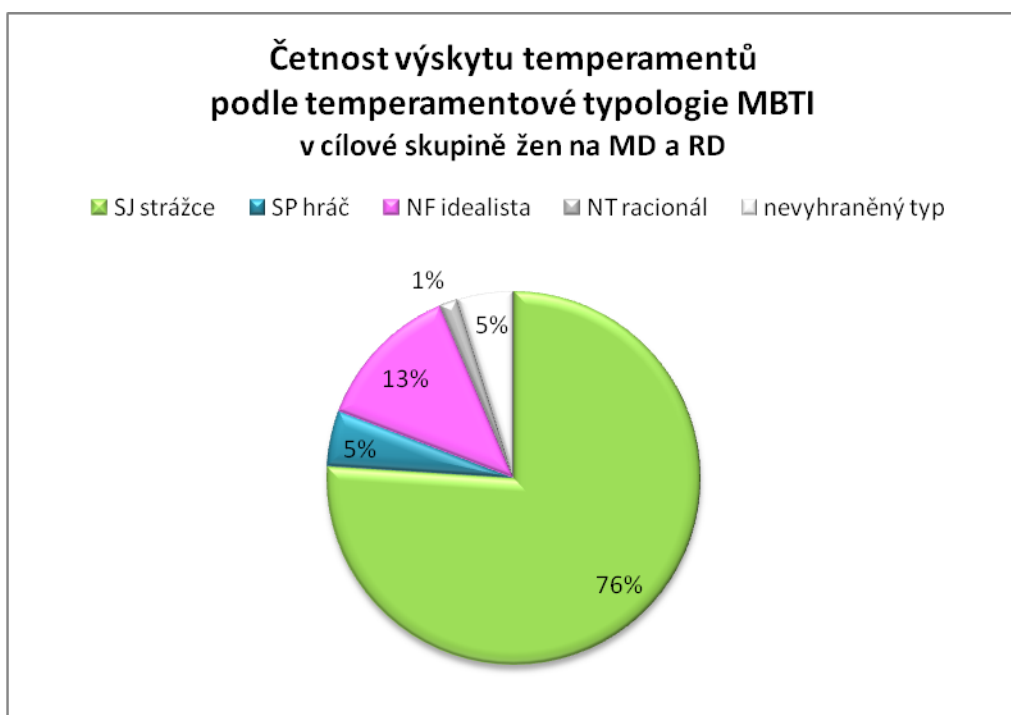
Vlastní analýza dat

V cílové skupině žen na mateřské a rodičovské dovolené bylo identifikováno celkem 95 příslušnic temperamentového typu strážce, což činí 76% z celkového počtu 125 respondentek.

Ostatní temperamentové typy jsou zastoupeny v tomto počtu:

Hráč 6 respondentek, což činí 5% z celkového počtu 125
Idealista 16 respondentek, což činí 13% z celkového počtu 125
Racionál 2 respondentky, což činí 1% z celkového počtu 125
Nevyhraněný typ 6 respondentek, což činí 5% z celkového počtu 125
(viz graf č. 9)

Graf č. 9: Četnost výskytu temperamentových typů podle typologie MBTI v CS žen na MD a RD

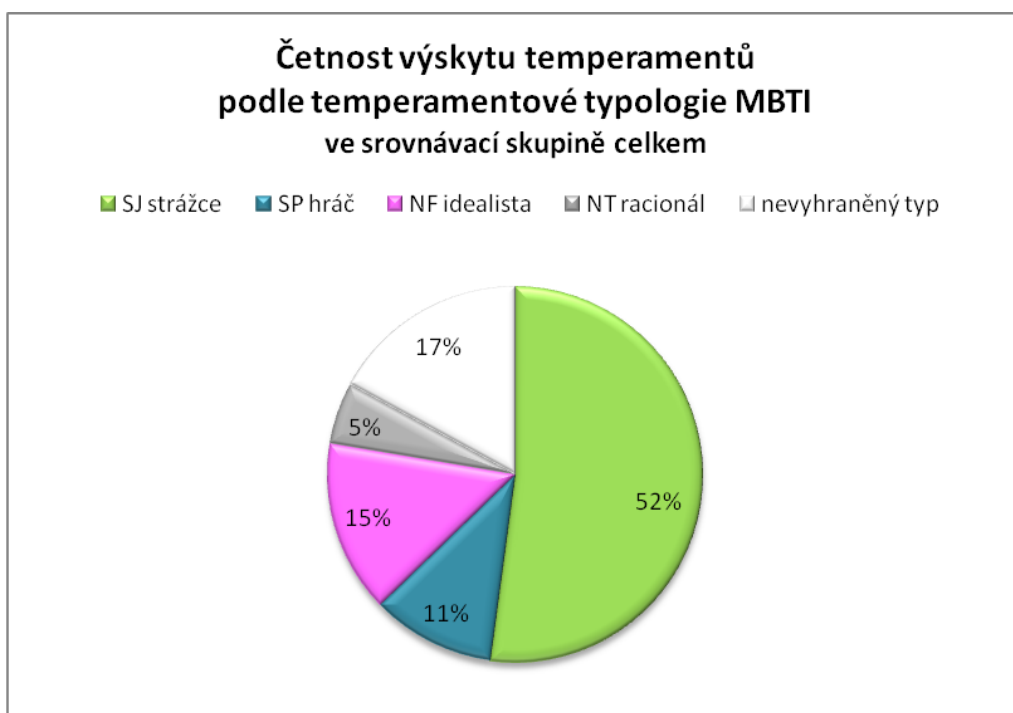
Hodnoty získané ve srovnávací skupině žen (viz graf č. 10) vykazují rozdílný poměr zastoupení temperamentů.

V rámci průzkumu bylo ve srovnávací skupině identifikováno 49 příslušnic temperamentového typu strážce, což činí 52% z celkového počtu 94 respondentek.

Ostatní temperamentové typy jsou zastoupeny v tomto počtu:

Hráč	10 respondentek, což činí 11% z celkového počtu 94
Idealista	14 respondentek, což činí 15% z celkového počtu 94
Racionál	5 respondentek, což činí 5% z celkového počtu 94
Nevyhraněný typ	16 respondentek, což činí 17% z celkového počtu 94

Graf č. 10: Četnost výskytu temperamentových typů podle typologie MBTI ve srovnávací skupině

Zastavme se tedy u zajímavých zjištění.

1. Četnost zastoupení temperamentového typu strážce

Porovnáme-li výsledky získané v průzkumu této diplomové práce s údaji o četnosti průměrného výskytu temperamentových typů MBTI

(viz str. 32 této práce), pak vidíme, že zatímco podle Čakrta⁴⁷ je temperament strážce v průměrné populaci zastoupen 38%, v cílové skupině žen na mateřské a rodičovské dovolené je to dvojnásobně vysoký počet, celých 76%.

Porovnáme-li zároveň výsledky četnosti výskytu temperamentových typů MBTI u cílové skupiny a srovnávací skupiny (viz tabulka č. 2), vidíme, že četnost výskytu temperamentového typu strážce ve srovnávací skupině je sice stále vyšší než průměrně udávané hodnoty, avšak výrazně nižší (o 24%) než v cílové skupině.

Tabulka č. 2: Četnost výskytu temperamentových typů – srovnání průměrně udávaných četností a výsledků průzkumu DP

TEMPERAMENTOVÝ TYP MBTI	Četnost výskytu temperamentových typů V %		
	Průměrná četnost výskytu temperamentů - viz Čakrt	Četnost výskytu v CS žen na MD a RD	Četnost výskytu u žen ve srovnávací skupině (A+B)
SJ Strážce	38	76	52
SP Hráč	40	5	11
NF Idealista	10	13	15
NT Racionál	12	1	5

Na základě daných zjištění můžeme usuzovat, že četnost výskytu temperamentového typu strážce je obecně vyšší v ženské populaci, nicméně četnost výskytu v cílové skupině můžeme označit za statisticky významnou a podporující hypotézu dočasného posunu preferencí (a tím také temperamentu podle MBTI) v období mateřské a rodičovské dovolené.

Vyšší výskyt četnosti temperamentu strážce ve skupině žen a jistou míru genderové diferenciací preferencí (a to zejména

⁴⁷ ČAKRT, M.; *TYOLOGIE OSOBNOSTI přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*, Praha: 1.vydání MANAGEMENT PRESS 2004
ISBN 80-7261-112-7

v preferenci myšlení / cítění) potvrzují také výsledky výzkumu zveřejněného v Center for application of psychological Type⁴⁸, zaměřené na mapování výskytu jednotlivých temperamentových typů v populaci USA.

Tabulka č. 3: Odhadovaná četnost výskytu jednotlivých typů v populaci USA _CELKEM⁴⁹

TOTAL		ISTJ 11-14%	ISFJ 9-14%	INFJ 1-3%	INTJ 2-4%
E 45-53%	I 47-55%	ISTP 4-6%	ISFP 5-9%	INFP 4-5%	INTP 3-5%
S 66-74%	N 26-34%	ESTP 4-5%	ESFP 4-9%	ENFP 6-8%	ENTP 2-5%
T 40-50%	F 50-60%	ESTJ 8-12%	ESFJ 9-13%	ENFJ 2-5%	ENTJ 2-5%
J 54-60%	P 40-46%				

Tabulka č. 4: Odhadovaná četnost výskytu jednotlivých typů v populaci USA _ŽENY

FEMALES		ISTJ 7-10%	ISFJ 15-20%	INFJ 2-4%	INTJ 1-3%
E 45-55%	I 45-55%	ISTP 2-3%	ISFP 6-10%	INFP 4-7%	INTP 1-3%
S 70-75%	N 35-30%	ESTP 2-4%	ESFP 7-10%	ENFP 8-10%	ENTP 2-4%
T 24-35%	F 65-76	ESTJ 6-8%	ESFJ 12-17%	ENFJ 3-6%	ENTJ 1-4%
J 55-60%	P 40-45%				

⁴⁸ Internetový portál CAPT.org, [online]. [cit. 4. prosince 2011]. Dostupné na: <<http://www.http://www.capt.org/research/mbti-bibliography> >.

⁴⁹ Internetový portál CAPT.org, [online]. [cit. 4. prosince 2011]. Dostupné na: <<http://www.http://www.capt.org/research/mbti-bibliography> >.

Tabulka č. 5: Odhadovaná četnost výskytu jednotlivých typů v populaci USA _MUŽI

MALES	ISTJ 14-19%	ISFJ 6-8%	INFJ 1-2%	INTJ 2-6%
E 45-50% I 50-55%	ISTP 6-9%	ISFP 4-8%	INFP 3-5%	INTP 4-7%
S 65-72% N 28-35%	ESTP 5-6%	ESFP 3-7%	ENFP 5-7%	ENTP 3-7%
T 55-67% F 33-45%				
J 52-58% P 42-48%	ESTJ 10-12%	ESFJ 5-8%	ENFJ 1-3%	ENTJ 3-6%

Údaje v tomto zveřejněném výzkumu se liší od údajů zveřejněných Čakrtem, průměrné zastoupení jednotlivých temperamentových typů v populaci je zde následující:

Tabulka č. 6: Shrnutí četnosti výskytu temperamentových typů v USA podle výzkumu Center for application of psychological Type

TEMPERAMENTOVÝ TYP MBTI	Průměrná udávaná četnost výskytu v %		
	Celkem v populaci	ženy	muži
SJ Strážce	45	47,5	41
SP Hráč	23	22	24
NF Idealista	17	22	13,5
NT Racionál	14	9,5	19

Oba dva zdroje, přestože udávají odlišné poměry četnosti zastoupení jednotlivých temperamentů, se shodují na tom, že průměrné zastoupení temperamentového typu strážce v populaci žen není vyšší než 47.5%.

Tabulka č. 7: Celkové shrnutí četnosti výskytu temperamentových typů a porovnání četností uváděných v odborné literatuře s výsledky průzkumu této DP

TEMPERA- MENTOVÝ TYP MBTI	Průměrná četnost výskytu v %				
	Výzkum USA Center for application of psychological Type Ženy	Výzkum USA Hammer and Mitchel ⁵⁰	Michal Čakrt	Průzkum této DP CÍLOVÁ SKUPINA	Průzkum této DP SROVNÁVACÍ SKUPINA
SJ Strážce	47,5	49.9	38	76	52
SP Hráč	22	21,5	40	5	11
NF Idealista	22	17,3	10	13	15
NT Racionál	9,5	11,1	12	1	5

Z tabulky č. 7 vyplývá, že četnost zastoupení temperamentového typu strážce je v CS:

- o 24% vyšší než ve srovnávací skupině,
- o 38% vyšší než četnost výskytu udávaná Čakrtem,
- o 26.1% vyšší než ve výzkumu USA Hammer and Mitchel a
- o 28.5% vyšší než ve výzkumu USA Center for application of psychological Type (CAPT).

Z tohoto měření vyplývá, že v cílové skupině žen na MD a RD je skutečně významně vyšší zastoupení temperamentového typu strážce než v ostatních skupinách.

Zároveň z tabulky č. 7 vyplývá, že zastoupení temperamentového typu strážce ve srovnávací skupině je:

- o 14% vyšší než četnost výskytu udávaná Čakrtem,
- o 2,1% vyšší než udávají Hammer a Mitchel a
- o 4,5% vyšší než udává výzkum CAPT.

⁵⁰ BARON, R.; *What Type Am I? Discover who you really are*, USA: 1.vydání PINGUIN BOOKS 1998, str. 167
ISBN 0 14 02.6941

Vyšší četnosti výskytu temperamentu strážce mohou být důsledkem faktu, že srovnávací skupina byla z převážné části složena z žen pracujících v pedagogických profesích (učitelky na SPŠE a VOŠ Plzeň) a v profesi zdravotní sestry (pracovnice VFN Praha). Strážkyně se v těchto profesích vyskytují ve zvýšené četnosti s ohledem na své preference (jejich primárním cílem je služba).

2. Četnost zastoupení nevyhraněných temperamentových typů

Nevyhraněné temperamentové typy jsou zastoupeny zejména ve srovnávací skupině A, tj. ve skupině žen bezdětných, kde je četnost jejich výskytu poměrně vysoká (19%). Lze se domnívat, že tento fakt má souvislost s procesem dospívání, dozrávání osobnosti a s ní také dozrávání preferencí ve vnímání a chování, které jsou identifikovány v typologii MBTI.

Zrání může být vnímáno jako proces separace od kultury a společnosti, dosahování vlastní celistvosti, využívání všech aspektů vlastní osobnosti, oddělené od kolektivních očekávání. Zkráceně, zrání ve smyslu rozvoje temperamentového typu, znamená stávání se svým skutečným JÁ.⁵¹

3. Odlišnosti ve srovnávací skupině A a B

Data získaná ve srovnávací skupině jsou uvedena v grafu č. 11, přičemž první sloupec zde vždy reprezentuje hodnoty získané ve skupině A (ženy bezdětné) a druhý sloupec hodnoty získané ve skupině B (ženy s minimálním odstupem 5 a více let od mateřské a rodičovské dovolené).

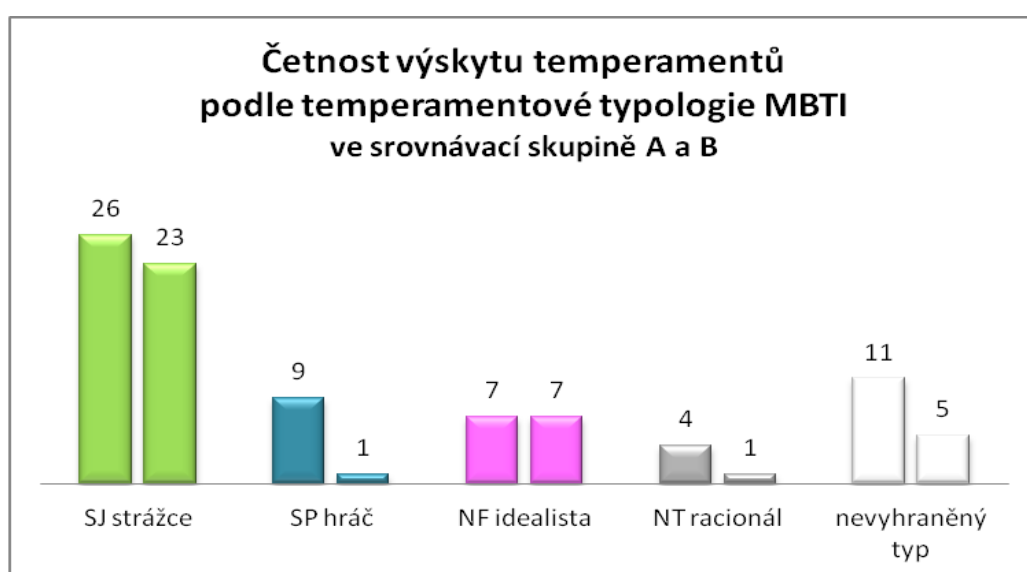
Největší rozdíl hodnot můžeme pozorovat v zastoupení temperamentového typu hráče, který je ve skupině bezdětných žen

⁵¹ BARON, R.: *What Type Am I? Discover who you really are*, USA: 1.vydání PINGUIN BOOKS 1998
ISBN 0 14 02.6941

zastoupen devíti respondentkami, zatímco ve skupině B pouze 1 respondentkou.

Také tento jev může mít souvislost se zráním osobnosti a preferencí, s přijímáním odpovědnosti vůči svému životu i odpovědnosti za život rodinný a společenský (rozdílná je zde právě funkce J a P, která zodpovědnost, systematickosti a strukturu reprezentuje).

Graf č. 11: Četnost výskytu temperamentových typů podle MBTI – rozdíl ve srovnávací skupině A a B

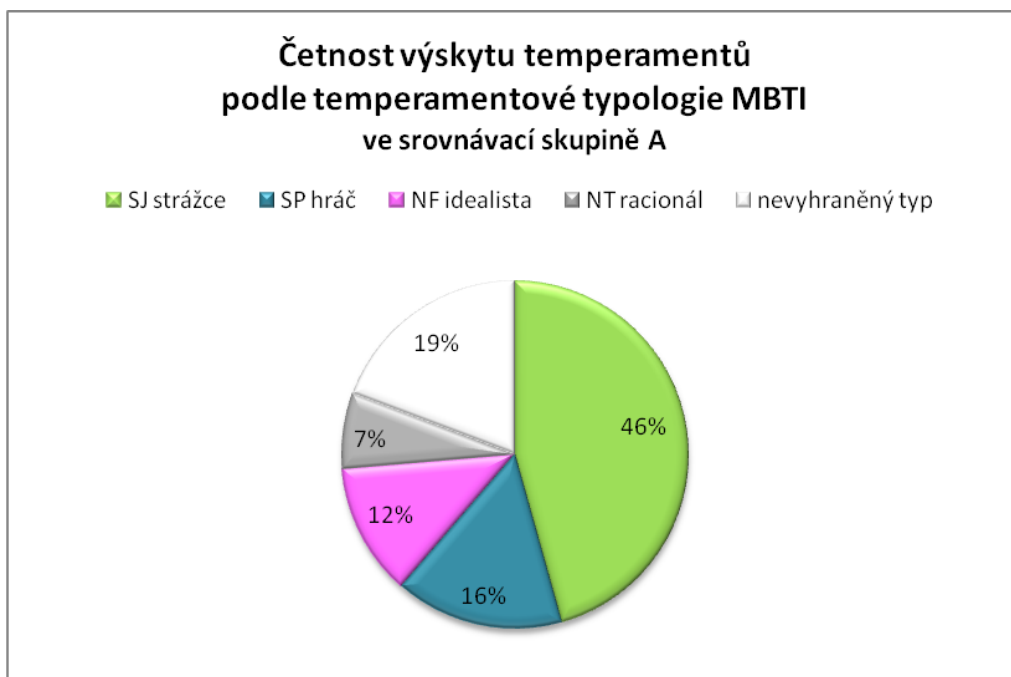

Detailní výskyt jednotlivých temperamentových typů je zachycen v tabulce č. 8 a grafech č. 12 a 13.

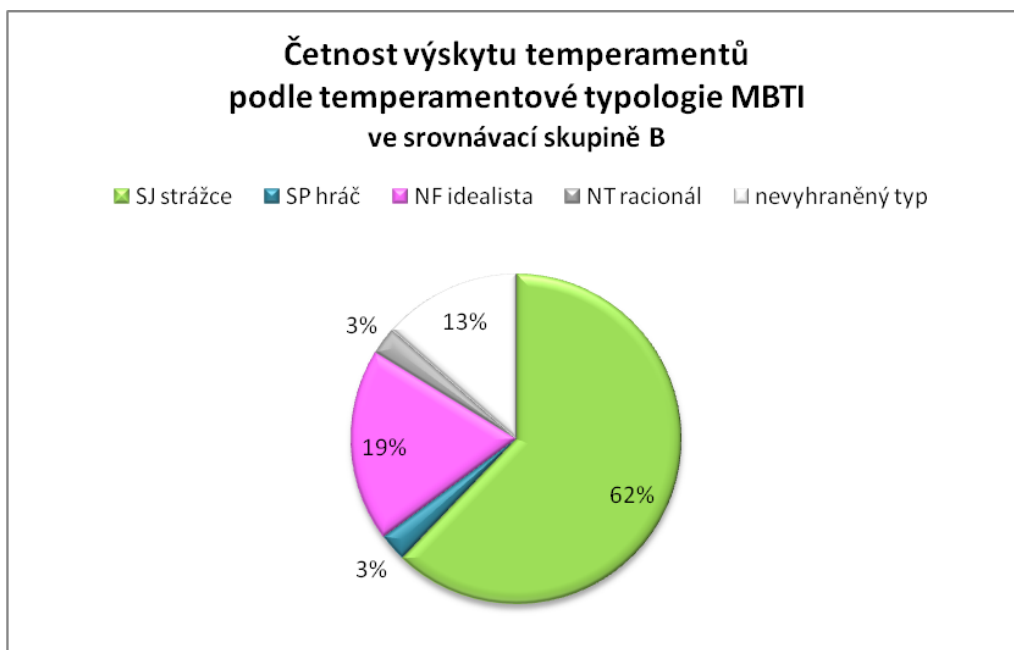
Tabulka č. 8: Četnost výskytu temperamentových typů podle MBTI ve srovnávací skupině (odlišnosti skupina A a B)

TEMPERAMENTOVÝ TYP MBTI	Průměrná četnost výskytu v %	
	Srovnávací skupina A Ženy bezdětné	Srovnávací skupina B Ženy s odstupem min. 5 let od MD a RD
SJ Strážce	26	23
SP Hráč	9	1
NF Idealista	7	7
NT Racionál	4	1
Nevyhraněné	11	5

Graf č. 12: Četnost výskytu temperamentových typů podle MBTI – rozdíly ve srovnávací skupině A

Graf č. 13: Četnost výskytu temperamentových typů podle MBTI – rozdíly ve srovnávací skupině B

5.5.2 Dotazník PREFERENCE V UČENÍ

Návratnost

Dotazník PREFERENCE V UČENÍ byl distribuován celkem 72 respondentkám, z toho 63 respondentek dotazník vyplnilo, návratnost tedy činí 89%, 3 dotazníky byly následně při analýze vyřazeny pro neúplnost údajů.

Vlastní analýza dat

Otázky uvedené v dotazníku (originál dotazníku viz příloha C této DP) jsou zaměřeny na identifikaci preferencí v procesu učení, získávání nových znalostí a dovedností v souladu s klíčovými rysy typologie MBTI. Tabulka č. 9 (viz příloha D této DP) sumarizuje četnosti jednotlivých odpovědí, z nichž vyplývají poměrně zajímavá zjištění.

1. Introverze (I) a Extraverze (E)

Většina respondentek (41) preferuje individuální práci před skupinovou, mají-li odpovědět lektorovi na otázku, pak větší část z nich (35 respondentek) preferuje čas na rozmyšlenou, menšina (25) uvádí, že odpoví klidně hned.

V této dvojici preferencí tedy v cílové skupině vítězí tendence k introverzi, potřebě vše si řádně promyslet a pracovat samostatně. Je možné, že tato tendence souvisí také se sníženým sebevědomím, které se v období mateřské a rodičovské dovolené u žen vyskytuje velmi často.

2. Smysly (S) a Intuice (N)

Respondentky uvádějí, že při vysvětlování látky preferují spíše názorné příklady (49 odpovědí), lektora potřebují vnímat spíše jako moudřejšího odborníka a nechat se jím vést (49 odpovědí), jsou raději, dostanou-li prověřený postup, návod, který pro ně vymyslel někdo jiný (33 odpovědí).

Raději než sehrát scénku (preference SP) volí možnost připravit si argumenty pro diskusi (preference SJ), a to ve 44 případech.

Mohou-li si vybrat, upřednostňují tvořivé aktivity, kde se něco staví, něco vzniká a pak se prezentují výsledky (38 odpovědí, které ladí s preferencí S, případně F) než věcné a logické diskuse, v nichž lektor ukáže jasně svou odbornost (22 odpovědí, které ladí s preferencí T).

Hluboce je zasáhne, vyjádří-li se lektor slovy „jste neodpovědná a nespolehlivá“, neboť na své odpovědnosti a spolehlivosti si jako příslušnice temperamentu strážce (kombinace S a J) velmi zakládají.

Překvapivé je vyjádření většiny respondentek v otázce č. 10, kde uvádí, že při vysvětlování látky jim pomáhají metafory, přirovnání, zasazení učiva do celkového kontextu (preference N) výrazně více než naprosto jasné a konkrétní výrazy (preference S).

Tato překvapivá odpověď může mít souvislost spíše se specifickými potřebami vzdělávání dospělých než s jejich příslušností ke konkrétnímu temperamentovému typu MBTI.

3. Myšlení (T) a Cítění (F)

Respondentky uvádějí, že jim více vyhovuje, je-li atmosféra v kurzu osobní s respektem k emocím (preference F) než přísně pracovní a zaměřená na výkon (preference T).

Jsou-li respondentky požádány o sebereflexi, ve 47 případech ji vítají jako možnost zamyslet se nad sebou, něco nového se dozvědět a posunout se dál (preference F).

Při učení je moc nezajímá samotné získávání informací (preference T), raději se dívají na to, jak dané téma ovlivňuje další lidi (preference F).

V překvapivém rozporu proti prvnímu vyjádření je zde odpověď na otázku č. 8, kde většina respondentek (47) uvádí, že v kurzu je pro ně důležitější samotné učivo, data, fakta, argumenty a získání nových dovedností (preference T/S) než kolegyně, se kterými trávím čas (preference F).

Lze se domnívat, že i tento rozpor má svůj původ ve specifických potřebách vzdělávání dospělých, neboť dospělí jsou silně motivováni osobním užitekem ze vzdělávání a efektivním nakládáním s časem.

4. Usuzování (J) a Vnímání (P)

Při získávání nových dovedností upřednostňují respondentky ve 41 případech pečlivě se vše naučit a teprve pak to zkusit naostro (preference J) oproti vyjádření „klidně se do toho pustím hned“. Když se učí, jsou zodpovědné a pečlivě plní zadané úkoly (preference J) ve 46 uvedených odpovědích.

Při organizaci studia překvapivě respondentky udávají že přesně polovina z nich potřebuje mít jasný řád a přehled o tom, jak je učivo rozloženo (preference J) a zda je dodržován učební program a polovina z nich uvádí v odpovědi na stejnou otázku, že jim nedělá problém se přizpůsobit (preference P)

V poslední otázce byly respondentky požádány, aby vybraly jednu z možností, která s nimi nejvíce ladí. Nejčtenější odpovědí (25x) bylo „Pojďme si zahrát a pobavit se“ (tato odpověď nejlépe odpovídá temperamentovému typu hráče), druhou nejčtenější odpovědí (19x) bylo „Jaký to má smysl? Jak to prospěje celému světu?“ (tato odpověď ladí s preferencí temperamentového typu idealisty).

Nejméně časté byly odpovědi „Jakou to má logiku, jak můžeme nejlépe využít naše zdroje“ ladící s temperamentem racionála (9x) a ze všech nejméně byla zastoupena odpověď charakterizující temperamentový typ strážce „Pojďme vytvořit zodpovědný plán a ošetřit případná rizika“ (7x).

Z uvedených odpovědí vyplývá, že většinové ladění cílové skupiny odpovídá preferencím typu strážce, v některých odpovědích však překvapivě nacházíme zcela protichůdná vyjádření.

Můžeme konstatovat, že lidská bytost, její motivace a přístup k učení i k životu samotnému jsou příliš mnohovrstevné na to, aby je bylo možné jednoznačně zachytit v jednoduchém dotazníkovém šetření a jsou ovlivňovány mnoha dalšími faktory.

Výstupy z měření dotazníku Preference v učení nám mohou sloužit (stejně jako temperamentová typologie) jako užitečné vodítko, avšak stále je třeba mít na paměti, že každý člověk je zcela jedinečný, je důležité k němu vždy přistupovat s respektem k jeho osobnosti a v andragogické práci ponechat prostor pro tvořivost a autenticitu.

5.6 Dílčí závěry a formulace doporučení

5.6.1 Dílčí závěry a zhodnocení platnosti – ověření hypotéz

Hypotéza č. 1

Na základě analýzy průzkumu realizovaného v této diplomové práci a vyhodnocení dat je možné zcela jistě konstatovat, že skutečně dochází k významně vyššímu výskytu temperamentového typu strážce v cílové skupině žen na mateřské a rodičovské dovolené, a to nejen oproti průměrně udávaným hodnotám v české odborné literatuře, ale také v mezinárodních zdrojích.

Měřením v průzkumu bylo prokázáno, že výskyt temperamentového typu strážce je v CS v minimální hodnotě vyšší o 26,1% (viz výzkum Hammer and Mitchel), v maximální hodnotě o 38% vyšší (viz Čakrt) proti průměrně udávaným hodnotám četnosti výskytu tohoto temperamentu.

Zároveň průzkum potvrdil dílčí hypotézu, že četnost výskytu temperamentového typu strážce je vyšší u žen v cílové skupině než u žen ve srovnávací skupině, měření prokázala výskyt vyšší o 24%.

Hypotéza č. 2

Měření v dotazníku Preference v učení byla zaměřena na zmapování specifických potřeb a preferencí osob v CS v procesu učení v kontextu vyššího zastoupení temperamentového typu strážce.

Ve většině bodů jsou preference respondentek v souladu s charakteristickými rysy temperamentu strážce, ve třech otázkách jsou však odpovědi respondentek překvapivě v rozporu s laděním tohoto temperamentového typu.

Lze se tedy domnívat, že preference v učení jsou temperamentovým typem strážce ovlivňovány jen částečně a důležitou roli zde hrají i další faktory.

5.6.2 Formulace doporučení pro praxi

Na základě výstupu z analýzy dat uvedené v této diplomové práci nabízíme doporučení efektivních přístupů a výukových metod pro cílovou skupinu žen-matek na mateřské a rodičovské dovolené.

UŽITEČNÉ SLOVNÍ OBRATY, VHODNÉ METODY, PRAKTICKÉ TIPY PRO KAŽDOU TEMPERAMENTOVOU SKUPINU PODLE MBTI

Strážci

UŽITEČNÉ SLOVNÍ OBRATY:

Pojďme do toho dát pořádek, strukturu / Potřebujeme někoho, kdo připraví tabulku a bude pečlivě zaznamenávat výsledky / Dnes budeme směřovat od tématu A do tématu B / Potřebujeme někoho zodpovědného, kdo to ohlídá / Pojďme se podívat na možná rizika / Pojďme vytvořit plán /

VHODNÉ METODY NAPŘ.:

- Samostatné úkoly vyžadující zodpovědnost a pečlivost (v týmové aktivitě např. role časoměřiče, hlídače zdrojů, zapisovatele apod.)
- Případové studie
- Mentoring

PAMATUJME NA TO, ŽE:

Strážci potřebují strukturované prostředí, zodpovědnost, pocit kontroly, pravidla, být součástí celku.

Hráči

UŽITEČNÉ SLOVNÍ OBRATY:

Např.: Pojdme si zahrát / Potřebujeme týmové hráče / Týmová hra / Postavme / Vyrobneme / Je to soutěž / Kdo bude nejlepší (nejrychlejší..apod.)/ Jsme tým / Nejlepší účastník získává.. / Předvedeme si / Zaberme za jeden provaz /

VHODNÉ METODY NAPŘ.:

- Hraní rolí
- Aktivity, při nichž něco skutečně vzniká, staví se (různé stavby a konstrukce, které se používají ve workshopech k týmové práci, leadershipu apod.)
- Práce ve skupině + prezentace výsledků

PAMATUJME NA TO, ŽE:

Je třeba měnit tempo a způsob práce, umožnit účastníkům vzdělávací aktivity maximální aktivní zapojení. Klíčový je prožitek tady a teď, akce, dobrodružství.

Racionálové

UŽITEČNÉ SLOVNÍ OBRATY:

Jakou to má logiku / Pojdme se podívat na argumenty / Jak můžeme dané zdroje maximálně využít? / Potřebujeme další informace / Pojdme to racionálně zvážit /

VHODNÉ METODY NAPŘ.:

- Diskuse
- Případové studie s následnou diskusí (důraz na věcné argumenty)
- Samostatná práce (projekt) s přípravou argumentace, příprava vize, směřování k pokroku

PAMATUJTE NA TO, ŽE:

Je třeba pracovat s logikou, racionálním uvažováním, argumentací. Potřeba kontaktu s dalšími lidmi je nižší (možná je i neobratnost v sociálních kontaktech). Racionál může mít vysoké nároky na intelektuální úroveň a odbornost vzdělavatele.

Idealisté

UŽITEČNÉ SLOVNÍ OBRATY:

Jaký to má smysl / Jak to ovlivní další lidi (mezilidské vztahy) / Jaký to má dopad na celé lidstvo (na celý svět) / Jaká je klíčová myšlenka / Představme si obraz.. / Najděte symbol /

VHODNÉ METODY NAPŘ.:

- Týmová práce, harmonizace potřeb členů v týmu
- Práce s fantazií („Představte si, že..“)
- Samostatná tvorba psaného textu (slogany, metafory, poselství)
- Sebereflexe a zpětná vazba

PAMATUJTE NA TO, ŽE:

Idealista má tendenci brát si věci osobně, prožívat svět jako drama. Zpětná vazba je pro něj důležitá, ale může být velmi citlivý na kritiku (s tou opatrně a nikdy nekritizujte osobnost idealisty jako takovou)

DESATERO DOPORUČENÍ PRO ANDRAGOGICKOU PRAXI S CS ŽEN NA MD A RD v kontextu typologie MBTI

1. Před zahájením práce s touto cílovou skupinou se seznámte s jejími specifiky a charakteristikou a při práci je respektujte. Ujasněte si, s jakou motivací ženy do práce vstupují, jaký užitek budou mít z jejího dokončení, aktivně s motivací pracujte.
2. Pro ženy v této CS je čas vzácnou komoditou a je pro ně velmi důležité, aby práce byla efektivní.
3. Dopřejte ženám čas a prostor na to, aby si mohly vše individuálně promyslet a nacvičit, podporujte jejich víru ve vlastní schopnosti a hodnotu.
4. Při výuce používejte názorné příklady, přirovnání a metafory (nejlépe vztažené k aktuální životní situaci), postupujte k zasazení tématu do celkového kontextu, zaměřte se na to, jak téma ovlivní další lidi, jak jim prospěje; jak prospěje světu.
5. Nabídněte pro práci prověřený postup, pamatujte na to, že lektor je často vnímán jako moudřejší odborník a průvodce.
6. Buďte si vědomi toho, že ženy v této CS jsou zodpovědné, spolehlivé, pečlivě plní zadané úkoly a často si na tom zakládají. Velmi bolestně je může zasáhnout vyjádření, že jsou nezodpovědné či nespolehlivé.
7. Respekt k emocím je pro ženy v této CS skupině důležitější než pracovní výkon.
8. Při organizaci práce potřebuje mít polovina z nich jasný řád a polovina se ráda přizpůsobí.
9. Přestože jsou ženy v této CS velmi zodpovědné, vítají také tvořivost a prostor pro hru, zábavu a uvolnění, najděte pro ně místo.
10. Mějte na paměti, že každá žena v CS je jedinečná bytost, která s sebou nese svůj životní příběh. Přistupujte k ní s respektem a s úctou.

ZÁVĚR

Podíváme-li se zpět na cíle, které si tato práce stanovila, pak můžeme říci, že nabízí zajímavý pohled na změny ve vnímání a chování cílové skupiny žen v období mateřské a rodičovské dovolené s využitím znalosti temperamentové typologie MBTI.

Mateřství je zásadním obdobím v životě ženy, které mění její preference, orientaci pozornosti a hodnotový systém.

Ženy na MD a RD jsou rizikovou skupinou s ohledem na zaměstnatelnost a následné uplatnění na trhu práce. Přestože role matek v lidské společnosti je nezastupitelná, často jsou ženy nuceny platit za mateřství z pohledu společenského uplatnění a osobní kariéry nemalou daň.

Andragogická práce s touto cílovou skupinou je proto velmi potřebná a užitečná a z celospolečenského hlediska může významně posílit schopnosti žen vedoucích k plnohodnotnému a úspěšnému návratu do profesního i společenského života.

Tato DP nabízí zmapování změn v preferencích žen v cílové skupině s využitím temperamentové typologie MBTI a potvrzuje hlavní hypotézu, že v období MD a RD se výrazně zvyšuje výskyt temperamentu strážce v porovnání se srovnávací skupinou i s četnostmi udávanými v české i světové odborné literatuře.

Stejně tak nabízí praktická doporučení a tipy pro andragogy, kteří pracují nebo chtějí pracovat s CS s aktivním využitím znalosti jejich specifických potřeb. Respektuje nejen obecná specifika období mateřské a rodičovské dovolené ale také specifika, která vyplývají ze změn osobních preferencí žen zmapovaných s využitím typologie MBTI.

Jistě by bylo velmi zajímavé rozšířit průzkum této DP a hlouběji zmapovat, kdy přesně dochází ke změně preferencí ženy v souvislosti s mateřstvím a zda a kdy se tyto preference znovu vrátí do své původní přirozené polohy.

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- ABRAMSOVÁ, L.; *Zrození moderní ženy*, Brno: 1. vydání, CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury) 2005, ISBN 80-7325-060-8
- BARTÁK, J.; *Jak vzdělávat dospělé*, Praha: 1. vydání, ALFA NAKLADATELSTVÍ 2008, ISBN 978-80-87197-12-7
- ČAKRT, M.; *Kdo jsem já, kdo jste vy? Typologie osobnosti pro manažery*, Praha: 1. Vydání, MANAGEMENT PRESS 1996, ISBN 80-85943-12-3
- ČAKRT, M.; *Typologie osobnosti pro manažery*, Praha: 2.vydání MANAGEMENT PRESS 2009, ISBN 978-80-7261-201-7
- ČAKRT, M.; *TYPOLOGIE OSOBNOSTI přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*, Praha:1. vydání MANAGEMENT PRESS 2004, ISBN 80-7261-112-7
- ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*, Praha: 2.vydání PORTÁL 2007 ISBN 978-80-7367-273-7
- DRAPELA, V.; *Přehled teorií osobnosti*, Praha: 5.vydání PORTÁL 2008, ISBN 80-247-1284-9
- KEIRSEY, D., BATES, M.; *Jaký jste typ osobnosti*, Praha: 1. Vydání GRADA 2006, ISBN 80-247-1425-6
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.; *Vývojová psychologie*, Praha: 2.vydání GRADA 2007, str. 227
- MELRIOCHOVÁ, A.; *Mateřství*, Kostelní Vydří: 1. vydání, KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ 2009, ISBN 978-80-7195-267
- NAKONEČNÝ, M.; *Psychologie osobnosti*, Praha: 2.vydání ACADEMIA 2009, ISBN 978-80-200-1680-5
- PRICE, V., DANIELS, D.; *Základní enneagram a test k určení typu*: 1. vydání SYNERGIE 2002, ISBN 80-86099-60-1
- ŘÍČAN, P.; *Cesta životem Vývojová psychologie*, Praha: 2.vydání PORTÁL 2006, ISBN 80-7367-124-7
- ŠMOLKA, P.; *Jak přežít mateřskou*, Praha: 1. vydání, GRADA 2011, ISBN 978-80-247-3083-7

ZLÁMALOVÁ, H.; Distanční vzdělávání a e-learning, Praha: 1. vydání, UJAK PRAHA 2008, ISBN 978-80-86723-56-3

Internetové zdroje:

Internetový portál Babyonline.cz, [online]. [cit. 27. listopadu 2011].

Dostupné na: <<http://www.babyonline.cz/tehotenstvi/materska-dovolena#materska1>>.

Internetový portál Attavena.cz, [online]. [cit. 12. února 2012]. Dostupné na: <<http://www.attavena.cz>>.

Internetový portál CAPT.org, [online]. [cit. 4. prosince 2011]. Dostupné na: <<http://www.capt.org/research/mbti-bibliography>>.

Další zdroje:

Projekt číslo CZ.1.04/2.1.01/44.00167 financovaný z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ

- BARON, R.; *What Type Am I? Discover who you really are*, USA: 1.vydání PINGUIN BOOKS 1998, ISBN 0 14 02.6941
- BAYNE, R.; *Ideas and Evidence*, USA: 1.vydání 2005 CAPT 2005, ISBN 0-935652-75-2
- JONES, L.B.; *The Four Elements of Success*, Nashville: 1. vydání THOMAS NELSON, Inc. 2005, ISBN 0-7852-0888-7
- KIERSEY, D.; *Please Understand Me II.*, USA: 1.vydání PROMETHEUS NEMESIS BOOK COMPANY 1998, ISBN 1-885705-02-6
- KROEGER, O., THUESEN, J.M., RUTLEDGE, H.; *Type Talk at Work*, USA: 2. vydání DELL PUBLISHING 2002, ISBN 0-440-50928-9
- MYERS, I., MYERS, P.; *Gifts Differing Understanding Personality Type*, Mountain View, 2. Vydání, CPP, Inc. 1995, ISBN 978-0-89106-074-1
- PEARMAN, R., ALBRITTON, S.; *I'm not crazy I'm just not like you*, Boston:: 2.vydání NICOLAS BREALEY PUBLISHING 2010, ISBN 978-1-85788-552-1
- THORNE, A., GOUGH, H.; *Portraits of Type*, USA: 1.vydání CAPT 1999, ISBN 0-935652-51-5

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Struktura osobnosti podle Freuda	14
Obrázek č. 2: Temperamenty podle Galéna a Hyppokrata	21
Obrázek č. 3: Popis temperamentových typů doplněný o polarity stability a labilita	21
Obrázek č. 4: Somatotypologie (Kretschmer a Scheldon)	22

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet nezaměstnaných žen v jihočeském kraji	40
Tabulka č. 2: Četnost výskytu temperamentových typů – srovnání průměrně udávaných četností a výsledků průzkumu DP	61
Tabulka č. 3: Odhadovaná četnost výskytu jednotlivých typů v populaci USA_CELKEM	62
Tabulka č. 4: Odhadovaná četnost výskytu jednotlivých typů v populaci USA_ŽENY	62
Tabulka č. 5: Odhadovaná četnost výskytu jednotlivých typů v populaci USA_MUŽI	63
Tabulka č. 6: Shrnutí četnosti výskytu temperamentových typů v USA podle výzkumu Center for application of psychological Type	63
Tabulka č. 7: Celkové shrnutí četnosti výskytu temperamentových typů a porovnání četností uváděných v odborné literatuře s výsledky průzkumu této DP	64
Tabulka č. 8: Četnost výskytu temperamentových typů podle MBTI ve srovnávací skupině (odlišnosti skupina A a B)	67
Tabulka č. 9: Sumarizace výsledků průzkumu Preference v učení	VIII

Seznam grafů

Graf č. 1: Četnost výskytu jednotlivých temperamentových typů v populaci	32
Graf č. 2: Složení souboru respondentů	53
Graf č. 3: Struktura souboru cílové skupiny podle věku	54
Graf č. 4: Struktura souboru cílové skupiny podle vzdělání	55
Graf č. 5: Struktura srovnávací skupiny A podle věku	56
Graf č. 6: Struktura srovnávací skupiny A podle vzdělání.....	56
Graf č. 7: Struktura srovnávací skupiny B podle věku	57
Graf č. 8: Struktura srovnávací skupiny B podle vzdělání.....	58
Graf č. 9: Četnost výskytu temperamentů podle typologie MBTI v cílové skupině žen na MD a RD.....	59
Graf č. 10: Četnost výskytu temperamentů podle typologie MBTI ve srovnávací skupině celkem	60
Graf č. 11: Četnost výskytu temperamentů podle typologie MBTI ve srovnávací skupině A a B (odlišnosti).....	66
Graf č. 12: Četnost výskytu temperamentů podle typologie MBTI ve srovnávací skupině A (detail).....	67
Graf č. 13: Četnost výskytu temperamentů podle typologie MBTI ve srovnávací skupině B (detail).....	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Test MBTI	I
Příloha B – Záznamový arch k vyhodnocení testu MBTI	V
Příloha C – Dotazník preference v učení	VI
Příloha D – Výsledky průzkumu - test Preference v učení ...	VIII
Příloha E - Přehled shromážděných dat	IX

PŘÍLOHA A – TEST MBTI

U každé položky bez velkého přemýšlení zakroužkujte buď a/ nebo b/. Pokud cítíte, že pro Vás platí obě varianty, rozhodněte se pro tu, která Vám více vyhovuje, popř. vynechte tu, která Vám více nevyhovuje, i kdyby rozdíl byl pouze velmi nepatrný.

1. Raději:

- a/ řešíte nový a komplikovaný problém
- b/ pracujete na něčem, co jste již dělali dříve

2. Rádi:

- a/ pracujete sami v tichém prostředí
- b/ jste tam, kde „se něco děje“

3. Při posuzování jiných se řídíte spíše:

- a/ zákonitostmi než okamžitými okolnostmi
- b/ okolnostmi než trvalými zákonitostmi

4. Máte sklon vybírat si:

- a/ spíše pečlivě
- b/ poněkud impulzivně

5. Ve společnosti, na večírku apod. se zpravidla bavíte:

- a/ s několika málo lidmi, které dobře znáte
- b/ s mnoha lidmi, včetně těch, které znáte málo nebo vůbec ne

6. Jako ředitel/ka firmy byste od svých podřízených přivítal/a spíše:

- a/ zprávu o tom, jak jejich oddělení přispělo firmě jako celku
- b/ zprávu o tom, jak si jejich oddělení vedlo samo o sobě

7. Předpokládejte, že jste manažer/ka a potřebujete přijmout svého asistenta. Jak byste asi postupoval/a?

- a/ uvažoval/a bych, jak se naše osobnosti shodnou nebo budou doplňovat
- b/ zvažoval/a bych soulad mezi popisem práce a uchazečovými schopnostmi

8. Když na něčem pracujete:

- a/ raději věci dokončíte a dostanete se k určitému závěru
- b/ často ponecháváte konec otevřený pro případné změny

9. Na večírcích, ve společnosti:

- a/ se většinou zdržíte raději déle, protože tak se zpravidla lépe pobavíte
- b/ odcházíte co nejdříve, zdržíte se jenom, abyste neurazili, protože vás to vyčerpává

10. Zajímá vás více:

- a/ to, co bylo a co je
- b/ co může být

11. Když posloucháte, jak někdo hovoří o nějaké záležitosti, obvykle se pokoušíte

- a/ vztáhnout to na své vlastní zkušenosti a porovnávat, zda to odpovídá
- b/ hodnotit a analyzovat danou informaci

12. Když na něčem pracujete, jste raději:

- a/ když máte přehled a udržíte si věci pod kontrolou
- b/ můžete zkoušet různé možnosti

13. Když vám zvoní v kanceláři nebo doma telefon, obvykle

- a/ to považujete za rušení
- b/ nevadí vám ho zvednout

14. Je horší:

- a/ „mít hlavu v oblacích“
- b/ „držet se při zdi“

15. Ve vztahu k ostatním jste spíše:

- a/ objektivní
- b/ osobní

16. Vadí vám více, když:

- a/ je více věcí rozpracovaných
- b/ už je všechno hotovo

17. Když někam telefonujete:

- a/ nebojíte se, že na něco zapomenete
- b/ připravíte si, co budete říkat

18. Když diskutujete o problému se svými kolegy, je pro vás snadné

- a/ vidět věci „v širším rámci“
- b/ postřehnout zvláštnosti a specifické rysy dané situace

19. Která slova vás popisují lépe? Jste spíše:

- a/ analytický typ
- b/ vciťující se typ

20. Často:

- a/ když něco začínáte, vše si předem sepíšete a naplánujete, protože většinou nesnášíte, když později musíte něco podstatně měnit
- b/ neplánujete a necháváte věci vyvíjet se tak, jak se k nim postupně dostáváte

21. Ve společnosti jiných lidí spíše:

- a/ začínáte hovor sami
- b/ přenecháváte iniciativu druhým

22. Když pracujete na přidělené práci, máte tendenci k:

- a/ plynulé a nepřetržité práci
- b/ práci s velkými výdeji energie a následnými „prostoji“

23. V jaké situaci se cítíte lépe:

- a/ přehledné, strukturované, a pevným rozvrhem
- b/ proměnlivé, nestrukturované, s překvapeními

24. Je horší:

- a/ být nespravedlivý
- b/ nemít slitování

25. Řekli byste o sobě, že vaší silnou stránkou je spíše:

- a/ smysl pro realitu
- b/ představivost

26. Když zazvoní telefon:

- a/ spěcháte, abyste jej zvedli první
- b/ doufáte, že jej zvedne někdo jiný

27. Moje jednání vede a řídí více:

- a/ hlava
- b/ srdce

28. Více obdivu si zaslouží schopnost:

- a/ umět si věci předem dobře zorganizovat a být metodický/á
- b/ rychlé adaptace a vyjít s tím, co právě je

29. Když vás napadne nová myšlenka, obvykle:

- a/ pro ni vzplanete
- b/ raději o ní hloubáte trochu déle

30. Řekli byste, že jste spíše:

- a/ důvtipní
- b/ praktičtí

31. Raději slyšíte:

- a/ konečný a neměnný výrok
- b/ zkusmý a předběžný výrok

32. Je větší chyba být:

- a/ tolerantní a smířliví
- b/ nekompromisní a kritičtí

33. Jste spíše:

- a/ ranní ptáče
- b/ noční sova

34. Na jednáních vás pohoršují spíše lidé, kteří:

- a/ přicházejí s mnoha nejasně načrtnutými, nepromyšlenými nápady
- b/ prodlužují jednání mnoha praktickými podrobnostmi

35. Při práci dáváte většinou přednost tomu, zabývat se:

- a/ idejemi, principy, myšlenkami
- b/ lidmi, osobami, aktéry

36. O víkendech máte tendenci:

- a/ plánovat, co budete dělat

b/ necháte, aby se věci vyvinuly, a rozhodujete se v průběhu událostí

37. Při jednáních máte sklon:

a/ rozvíjet myšlenky v průběhu toho, jak mluvíte

b/ hovořit pouze po pozorném rozvážení toho, co chcete sdělit

38. Když něco čtete, obvykle:

a/ se soustřeďujete ve svých úvahách na to, co je v daném textu napsáno

b/ čtete mezi řádky a vztahujete slova i k jiným námětům a tématům

39. Když se máte rozhodnout ve spěchu, často:

a/ se cítíte nepříjemně a přejete si získat více informací

b/ jste schopni se rozhodnout i s údaji, které máte v danou chvíli k dispozici

40. Raději byste pracovali pro organizaci, kde:

a/ byste měli práci s intelektuální motivací

b/ byste byli zaujati jejími cíli a posláním

41. Co vám imponuje více:

a/ logicky bezrozporné, konzistentní myšlení a uvažování

b/ dobré, vřelé, harmonické mezilidské vztahy

42. V písemném projevu dáváte přednost:

a/ věcnému stylu

b/ obraznému, metaforickému stylu

43. U dveří náhle zazvoní zvonek. Jste spíše:

a/ podrážděni, kdo to k vám zase „leze“

b/ potěšeni, že se na vás někdo přišel podívat

44. Dáváte přednost tomu:

a/ nechat věci, aby se samy jen tak přihodily

b/ zajistit, aby všechno bylo předem připraveno

45. Charakterizují vás spíše:

a/ četné, spíše letmé a povrchní kontakty a vztahy s více lidmi

b/ trvalé, pevné a dlouhodobé vztahy a kontakty s několika málo lidmi

46. Cítíte se zpravidla lépe:

a/ po konečném rozhodnutí

b/ když jsou věci ještě otevřeny

47. Spolehnete se spíše na svou:

a/ zkušenost

b/ intuici a tušení

48. Jste si jistější:

a/ při logických úsudcích - správné-nesprávné

b/ při hodnotových soudech - dobré-špatné

PŘÍLOHA B – ZÁZNAMOVÝ ARCH K VYHODNOCENÍ TESTU MBTI

ZÁZNAMOVÝ ARCH

IV

()	()	()	()
2a	2b	1b	1a
5a	5b	6b	6a
9b	9a	10a	10b
13a	13b	14a	14b
17b	17a	18b	18a
21b	21a	22a	22b
26b	26a	25a	25b
29b	29a	30b	30a
33a	33b	34a	34b
37b	37a	38a	38b
43a	43b	42a	42b
45b	45a	47a	47b
—	—	Celkem	—

()	()	()	()
3a	3b	4a	4b
7b	7a	8a	8b
11b	11a	12a	12b
15a	15b	16a	16b
19a	19b	20a	20b
24a	24b	23a	23b
27a	27b	28a	28b
32a	32b	31a	31b
35a	35b	36a	36b
40a	40b	39b	39a
41a	41b	44b	44a
48a	48b	46a	46b
—	—	Celkem	—

Vaše skóre je:

(I / E) ____ (S / N) ____ (T / F) ____ (J / P) ____

V

PŘÍLOHA C – DOTAZNÍK PREFERENCE V UČENÍ

DOTAZNÍK PRO DP_ Kateřina Kryllová

Tento dotazník zjišťuje Vaše preferenci učení a váš proces. Odpovídejte podle toho, co je vám bližší, příjemnější a efektivnější. Děkujeme Vám za váš čas a vyplnění dotazníku.

Identifikační údaje

VÁŠ OSOBNOSTNÍ TYP MBTI _____ TEMPERAMENTOVÁ
SKUPINA _____ DOZAŽENÉ VZDĚLÁNÍ _____ VĚK _____

1. Aby pro mě bylo učení efektivní, potřebuji pracovat raději:

- Ve skupině
- Individuálně

2. Při získávání nových dovedností upřednostňuji:

- Pečlivě vše nacvičit a pak teprve zkusit naostro
- Klidně se do toho pustím hned

3. Když se učím:

- Jsem zodpovědná, pečlivě plním zadané úkoly
- Plnit zadané úkoly mě moc nebaví, mám raději nějakou akci

4. Při vysvětlování nové látky mám spíše ráda:

- práci s učebním textem (nastudování v učebnici, skriptech)
- názorný příklad (lektor mi názorně předvede)

5. Při organizaci studia:

- Potřebuji mít jasný řád a přehled v tom, jak je učivo rozloženo, zda je dodržován učební program, ráda sleduji, zda postupujeme podle předem daného programu
- Nedělá mi problém se přizpůsobit. Bude, co bude, moc to nesleduji.

6. Při učení:

- Jsem nadšena, když mohu dohledávat dodatečné informace z různých dalších zdrojů (encyklopedie, průzkumy, atd.)
- Samotné získávání dalších informací mě moc nezajímá. Raději se podívám na to, jak dané téma ovlivňuje další lidi, co jim může dát, k čemu jim bude užitečné.

7. Potřebuji spíše:

- Být pro lektora rovnocenným partnerem
- Vnímat lektora jako moudřejšího odborníka a nechat se jím vést

8. V kurzu je pro mě důležitější:

- Samotné učivo, data, fakta, argumenty, získávání nových dovedností
- Kolegyně, se kterými ráda trávím čas

9. Moje zaujetí pro výuku podpoří:

- Když mohu vytvořit něco nového, úžasného
- Když dostanu prověřený postup / návod, který už přede mnou vymyslel někdo jiný

10. Při vysvětlování učiva upřednostňuji:

- Naprosto jasné a konkrétní výrazy
- Pomáhají mi metafory, přirovnání, zasazení učiva do celkového kontextu

11. Hluboce mě zasáhne (vyberte jen jednu možnost):

- Kritika mojí osoby
- Kritika mých nápadů a myšlenek
- Vyjádření, že jsem nezodpovědná, nespolehlivá
- Omezení mojí osobní svobody a možnosti akce

12. Méně se mi líbí:

- Když je atmosféra v kurzu přísně pracovní, zaměřená na výkon
- Když je atmosféra v kurzu osobní, s respektem k emocím

13. Když se mě lektor na něco zeptá:

- Chvilku mi trvá, než odpovím, musím si vše dobře rozmyslet
- Odpovím klidně hned

14. Jsem nadšena, když dostaneme za úkol:

- Sehrát scénku
- Připravit v případové studii argumenty pro diskusi

15. Mám ráda spíše:

- Týmové tvořivé aktivity, při nichž se něco staví, něco vzniká (vyrábí se) a pak prezentujeme výsledky
- Věcné, logické diskuse, v nichž lektor ukáže jasně svou odbornost

16. Jsem-li v kurzu požádána o sebereflexi, řeknu si spíše:

- Super, to je skvělá příležitost zamyslet se nad sebou, něco se o sobě dozvědět a posunout se dál
- Bože, to se budu muset zase v sobě pitvat (možná si i pomyslíte „co je komu do toho“)

17. Více s vámi ladí vyjádření (vyberte jen jednu možnost):

- Pojdme si zahrát a pobavit se
- Pojdme vytvořit zodpovědný plán a ošetřit případná rizika
- Jakou to má logiku? Jak můžeme nejlépe využít naše zdroje?
- Jaký to má smysl? Jak to prospěje lidem a celému světu?

PŘÍLOHA D – Sumarizace výsledků průzkumu Preference v učení

Aby pro mě bylo učení efektivní, potřebuji pracovat raději:	ve skupině	19
	Individuálně	41
Při získávání nových dovedností upřednostňuji:	Pečlivě vše naučit a pak teprve zkusit naostro	41
	Klidně se do toho pustím hned	19
Když se učím:	Jsem zodpovědná, pečlivě plním zadané úkoly	46
	Plnit zadané úkoly mě moc nebaví, mám raději nějakou akci	14
Při vysvětlování nové látky mám spíše ráda:	prací s učebním textem (nastudování v učebnici, skriptech)	11
	názorný příklad (lektor mi názorně předvede)	49
Při organizaci studia:	Potřebuji mít jasná řád a přehled v tom, jak je učivo rozloženo, zda je dodržován učební program, ráda sleduji, zda postupujeme podle předem daného programu	30
	Nedělá mi problém se přizpůsobit. Bude, co bude, moc to nesleduji.	30
Při učení:	Jsem nadšena, když mohu dohledávat dodatečné informace z různých dalších zdrojů (encyklopedie, průzkumy, atd.)	23
	Samotné získání dalších informací mě moc nezajímá. Raději se podívám na to, jak dané téma ovlivňuje další lidi, co jim může dát, k čemu jim bude užitečné.	37
Potřebuji spíše:	Být pro lektora rovnocenným partnerem	11
	Vnímat lektora jako moudřejšího odborníka a nechat se jím vést	49
V kurzu je pro mě důležitější:	Samotné učivo, data, fakta, argumenty, získání nových dovedností	47
	Kolegyně, se kterými ráda trávím čas	13
Moje zaujetí pro výuku podpoří:	Když mohu vytvořit něco nového, úžasného	26
	Když dostanu prověřený postup / návod, který už přede mnou vymyslel někdo jiný	33
Při vysvětlování učiva upřednostňuji:	Naprosto jasné a konkrétní výrazy	17
	Pomáhají mi metafory, přirovnání, zasazení učiva do celkového kontextu	43
Hluboce mě zasáhne (vyberte jen jednu možnost):	Kritika mojí osoby	17
	Kritika mých nápadů a myšlenek	4
	Vyjádření, že jsem nezodpovědná, nespolehlivá	28
	Omezení mojí osobní svobody a možnosti akce	12
Méně se mi líbí:	Když je atmosféra v kurzu přísně pracovní, zaměřená na výkon	40
	Když je atmosféra v kurzu osobní, s respektem k emocím	20
Když se mě lektor na něco zeptá:	Chvilku mi trvá, než odpovím, musím si vše dobře rozmyslet	35
	Odpovím klidně hned	25
Jsem nadšena, když dostaneme za úkol:	Sehrát scénku	16
	Připravit v případové studii argumenty pro diskusi	44
Mám ráda spíše:	Týmové tvořivé aktivity, při nichž se něco staví, něco vzniká (vyrábí se) a pak prezentujeme výsledky	38
	Věcné, logické diskuse, v nichž lektor ukáže jasně svou odbornost	22
Jsem-li v kurzu požádána o sebereflexi, řeknu si spíše:	Super, to je skvělá příležitost zamyslet se nad sebou, něco se o sobě dozvědět a posunout se dál	47
	Bože, to se budu muset zase v sobě pitvat (možná si i pomyslíte "co je komu do toho")	13
Více s vámi ladí vyjádření (vyberte jen jednu možnost):	Pojďme si zahrát a pobavit se	25
	Pojďme vytvořit zodpovědný plán a ošetřit případná rizika	7
	Jakou to má logiku? Jak můžeme nnejlpe využít naše zdroje?	9
	Jaký to má smysl? Jak to prospěje lidem a celému světu?	19

PŘÍLOHA E – Výsledky průzkumu_Prehled shromážděných dat

1. Shromážděná data četnosti MBTI typů a temperamentu v CS

Cílová skupina		České Budějovice I.		Jindřichův Hradec		Sezimovo ústí		České Budějovice II.		Strakonice	
MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament
ISTJ	strážce	ENFJ	idealista	nevyplněno	nevyplněno	ESTJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce
ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	XSFJ	strážce	XSFJ	strážce	ESFJ	strážce
ENFJ	idealista	ISFJ	strážce	ESFJ	strážce	EXFP	nevyhraněný	EXFP	nevyhraněný	ESTJ	strážce
ISFJ	strážce	ESFP	hráč	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESTJ	strážce
ISFJ	strážce	ISTJ	strážce	nevyplněno	nevyplněno	INFJ	idealista	INFJ	idealista	ISFJ	strážce
ESTJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISXJ	strážce	ISXJ	strážce	ENFJ	idealista
ESFP	hráč	ISTJ	strážce	nevyplněno	nevyplněno	ENFP	idealista	ENFP	idealista	ESTJ	strážce
INTJ	racionál	ESFP	hráč	ENFJ	idealista	XSTJ	strážce	XSTJ	strážce	EXFJ	nevyhraněný
ESFJ	strážce	ISTJ	strážce	nevyplněno	nevyplněno	ISTJ	strážce	ISTJ	strážce	ISFJ	strážce
ISFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFP	hráč	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISTJ	strážce
ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISTJ	strážce
ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFJ	strážce
ISTJ	strážce	ISFJ	strážce	ENFP	idealista	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ENFP	idealista
ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISXJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFJ	strážce
IXFJ	nevyhraněný	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce
ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ESTJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFJ	strážce
ENFP	idealista	ISFX	nevyhraněný	ISTJ	strážce	ENFJ	idealista	ENFJ	idealista	ISFJ	strážce
ISFJ	strážce	ESTJ	strážce	ENFJ	strážce	ENFJ	idealista	ENFJ	idealista	ESXJ	strážce
ISFJ	strážce	ISTJ	strážce	ESTJ	strážce	ENFJ	strážce	ENFJ	strážce	ISFJ	strážce
XNTJ	racionál	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce
ESFJ	strážce	ISFJ	strážce	ENFP	idealista	ISTP	hráč	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce
ESFP	hráč	ISFJ	strážce	EXFJ	nevyhraněný	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ESFJ	strážce
ESFJ	strážce	ISTJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce
ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce
ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ESFJ	strážce	ISFJ	strážce
ESTJ	strážce	ESFJ	strážce	ENFP	idealista	ENFP	idealista	ENFP	idealista	ISFJ	strážce
ESXJ	strážce									ESFJ	strážce
ESFJ	strážce									ESFX	nevyhraněný
ISFJ	strážce										

2. Shromážděná data četnosti MBTI typů a temperamentu ve srovnávací skupině

PRŮZKUM PRO DP typ a temperament MBTI
Srovnávací skupina

účetníky SPŠE a VOŠ Píleň		studentky SPŠE a VOŠ Píleň		zdravotní sestry		dobrovolnice ze soc. síte autorky	
MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament	MBTI os. typ	MBTI temperament
XSXJ	strážce	IXFJ	strážce	ESXJ	strážce	INFP	idealistka
ESFJ	strážce	ISTJ	strážce	ESFJ	strážce	ENFP	idealistka
ESFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	ISFP	hráč
IXFJ	nevyhraněný	ISFJ	strážce	ISFJ	strážce	INTP	racionál
ISTJ	strážce	INFP	idealistka	IXFJ	nevyhraněný	ESFP	hráč
ISFJ	strážce	XNTP	racionál	ISFJ	strážce	ESFJ	strážce
ESFJ	strážce	ISFJ	strážce	ESXJ	strážce	ESFJ	strážce
ESFJ	strážce	ISFX	nevyhraněný	IXFP	nevyhraněný	ENTJ	racionál
INFP	idealistka	EXFJ	nevyhraněný	ISXJ	strážce	ESFJ	strážce
ISTJ	strážce	ISFJ	strážce	ENFX	idealistka	ESFJ	strážce
ISFJ	strážce	ISFJ	strážce			ESFJ	strážce
INFJ	idealistka	ISXJ	strážce			ENFJ	idealistka
INFX	idealistka	INFX	strážce			ISFJ	strážce
ISFX	nevyhraněný	ISTJ	strážce			ENTP	racionál
ESFJ	strážce	ISTJ	strážce			ESFP	hráč
EXEX	nevyhraněný	ISTJ	strážce			ESFJ	strážce
		ENFX	idealistka			INFP	idealistka
		EXTJ	nevyhraněný			ENFJ	idealistka
		ISFX	nevyhraněný			ENFP	idealistka
		ISTJ	strážce				
		ISXJ	strážce				
		ISFJ	strážce				
		EXXJ	nevyhraněný				
		ESTP	hráč				
		INTP	racionál				
		IXFJ	nevyhraněný				
		ESFJ	strážce				
		ESFP	hráč				
		IXTP	nevyhraněný				
		INFP	idealistka				
		ESFP	hráč				
		ISXJ	strážce				
		EXFJ	nevyhraněný				
		XNFI	idealistka				
		ESFJ	strážce				
		ISFJ	strážce				
		ISFJ	strážce				
		ESXP	hráč				
		XSTJ	strážce				
		XSFP	hráč				
		XSFJ	strážce				
		ISXX	nevyhraněný				
		ESTP	hráč				
		ISTJ	strážce				
		ESFP	hráč				
		ISTJ	strážce				
		EXFJ	nevyhraněný				
		ESFJ	strážce				
		ISFJ	strážce				
		ISFJ	strážce				

3. Shromážděná data charakteristika souboru CS

datum narození	datum přihlášení	věková struktura				situace na TP			vzdělání				
		15 až 24	25 až 35	35 až 40	40 až 54	55 až 64	zaměstnaná	OSVČ	neaktivní MDRO	ekonomicky neaktivní	základní	sřední	nástupové
11.6.1976	8.10.2010	1											1
22.3.1971	8.10.2010		1	1					1				1
24.2.1978	8.10.2010		1										1
26.4.1969	8.10.2010			1									1
12.9.1977	8.10.2010		1										1
28.2.1973	8.10.2010		1										1
4.7.1963	8.10.2010			1									1
27.9.1971	20.10.2010		1										1
23.8.1972	22.10.2010		1										1
12.5.1978	22.10.2010		1										1
14.7.1970	22.10.2010			1									1
16.9.1977	25.10.2010		1										1
2.11.1971	22.10.2010		1										1
20.4.1978	22.10.2010		1										1
29.4.1976	8.10.2010		1										1
27.8.1971	8.10.2010		1										1
19.2.1974	8.10.2010		1										1
27.2.1975	8.10.2010		1										1
12.7.1975	8.10.2010		1										1
14.5.1969	25.10.2010			1									1
27.3.1963	22.10.2010		1										1
30.1.1974	22.10.2010		1										1
12.8.1974	3.10.2010		1										1
30.3.1978	22.10.2010		1										1
8.2.1979	25.10.2010		1										1
11.3.1976	25.10.2010		1										1
14.11.1977	22.10.2010		1										1
24.3.1974	2.11.2010		1										1
28.1.1977	27.1.2011		1										1
10.1.1980	27.1.2011		1										1
2.9.1981	27.1.2011		1										1
31.1.1973	31.1.2011		1										1
24.3.1977	3.2.2011		1										1
3.3.1980	3.2.2011		1										1
9.11.1972	3.2.2011		1										1
26.8.1974	3.2.2011		1										1
22.9.1974	3.2.2011		1										1
10.1.1970	3.2.2011			1									1
4.8.1979	3.2.2011		1										1
6.9.1972	17.2.2011		1										1
3.2.1971	22.2.2011		1										1
24.12.1980	17.2.2011		1										1
16.2.1978	27.1.2011		1										1
24.4.1985	27.1.2011		1										1
12.2.1971	3.2.2011		1										1
18.9.1962	3.2.2011		1										1
18.2.1965	3.2.2011		1										1
5.7.1970	3.2.2011		1										1
5.9.1979	17.2.2011		1										1
25.9.1980	17.2.2011		1										1
2.4.1982	17.2.2011		1										1
15.10.1975	17.2.2011		1										1
10.1.1989	17.2.2011	1											1
23.8.1984	22.2.2011		1										1
4.12.1980	17.2.2011		1										1
16.2.1982	17.2.2011		1										1
23.2.1975	7.9.2011		1										1
17.11.1974	7.9.2011		1										1
8.5.1979	7.9.2011		1										1
8.12.1979	7.9.2011		1										1
29.10.1976	7.9.2011		1										1
19.10.1975	7.9.2011		1										1
8.7.1974	7.9.2011		1										1
1.3.1960	28.9.2011		1										1
20.2.1976	20.9.2011		1										1
7.2.1974	20.9.2011		1										1
17.2.1977	20.9.2011		1										1
8.6.1976	20.9.2011		1										1
16.7.1979	29.9.2011		1										1
26.7.1969	29.9.2011		1										1
20.2.1974	4.10.2011		1										1
27.9.1979	7.9.2011		1										1
15.3.1986	7.9.2011		1										1
24.1.1979	7.9.2011		1										1
24.2.1973	7.9.2011		1										1
6.11.1984	7.9.2011		1										1
21.8.1977	20.9.2011		1										1
15.10.1978	20.9.2011		1										1
23.2.1974	20.9.2011		1										1
8.10.1975	20.9.2011		1										1
18.4.1976	25.9.2011		1										1
14.9.1967	25.9.2011		1										1
28.9.1976	5.10.2011		1										1
28.3.1975	7.10.2011		1										1
15.7.1976	7.10.2011		1										1
30.6.1966	7.10.2011		1										1
3.9.1980	14.10.2011		1										1
2.8.1980	14.10.2011		1										1
9.2.1969	14.10.2011		1										1
17.2.1969	19.10.2011		1										1
12.2.1978	17.10.2011		1										1
10.2.1977	19.10.2011		1										1
24.4.1976	19.10.2011		1										1
3.4.1976	21.10.2011		1										1
14.10.1969	24.10.2011		1										1
5.10.1976	26.10.2011		1										1
19.7.1973	7.10.2011		1										1
12.8.1974	7.10.2011		1										1
1.11.1976	7.10.2011		1										1
11.8.1981	7.10.2011		1										1
16.7.1977	7.10.2011		1										1
24.11.1969	17.10.2011		1										1
15.3.1980	14.10.2011		1										1
10.5.1972	14.10.2011		1										1
13.6.1974	19.10.2011		1										1
3.3.1976	14.10.2011		1										1
26.6.1977	14.10.2011		1										1
14.8.1987	14.10.2011		1										1
21.7.1978	19.10.2011		1										1
29.9.1979	24.10.2011		1										1

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kateřina Kryllová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované

Název práce: Změny temperamentu ženy v období rodičovské dovolené podle temperamentové typologie MBTI

Rok: 2012

Počet stran bez příloh: 84

Celkový počet stran příloh: 11

Vedoucí práce: Mgr. Martina Strnadová